

LISA 1 Ainevaldkond “Keel ja kirjandus”

1. Üldalused

1.1. Valdkonnapädevus

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärk põhikoolis on kujundada õpilastes eakohane keele- ja kirjanduspädevus, mis tähendab suutlikkust tajuda keelt ja kirjandust kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust, mõista erinevaid kirjandustekste ning nende tähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos. Keele- ja kirjanduspädevus hõlmab teadmisi ja oskusi, kujundamaks keele- ja kultuuriteadlikku inimest, kes käitub nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses verbaalsele ja sotsiaalsele kontekstile vastavalt.

Keele- ja kirjandusõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks omandab õpilane järgmised valdkonnapädevused:

- 1) austab keelt kui kultuuri kandjat ja vahendajat, hindab seda kui avaliku suhtluse vahendit, väärtustab eesti rahvuskirjandust ja rahvapärimust ning keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
- 2) saavutab keeleteadlikkuse, arvestab kultuuris välja kujunenud keelekasutus- ja suhtlustavasid, teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning identiteedi osana;
- 3) loeb, esitab ning kirjutab eri tüüpi ja liiki tekste, analüüsib tekstide keelekasutust, ülesehitust ja vormistust, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 4) leiab, hindab kriitiliselt ning kasutab eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit;
- 5) mõistab ilukirjandusteose kunstilisi väärtusi, analüüsib ja tõlgendab eri tüüpi ning eri žanris tekstide ülesehitust, väljendust ja sisu;
- 6) omandab lugemisharjumuse, väärtustab lugemist, kujundab loetu põhjal oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, rikastab mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuriteadmisi.

1.2. Ainevaldkonna õppeainete arvestuslik maht

Ainevaldkonna kohustuslikud õppeained on vene keel, kirjandus ja eesti keel teise keelena. Vene keelt õpitakse 1.-9. klassis, kirjandust 5.-9. klassis, eesti keelt teise keelena 1.-9. klassis. Ainevaldkonna õppeainete nädalatundide maht on kooliastmete kaupa järgmine:

Õppeaine	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
Eesti keel	19	11	6
Vene keel	13	8	3
Kirjandus		4	6
Eesti keel teise keelena	12	15	15

Ainevaldkonna õppeainete nädalatundide jaotus kooliastmete sees ja õppesisu klasside kaupa määratakse kindlaks kooli õppekavas arvestusega, et eesti keele teise keelena, kirjanduse ja vene keele õpitulemused ning kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud oleksid saavutatavad.

Eesti ja vene keele tundide maht on erinev, kuna vene õppekeelega koolis õpitakse alates esimesest klassist eesti keelt teise keelena. Õpitulemused on koostatud arvestusega, et kooli õppekeelest lähtuvalt on eesti keel rakendatud lisaks keeletundidele ka ainetundides. Eesti keele ainekava on koostatud arvestusega, et II kooliastmes on õpitulemused saavutatavad 9-11 ja III kooliastmes 6 nädalatunniga. Kirjanduse ainekava puhul aga II kooliastmes 4-6 ja III kooliastmes 3-6 nädalatunniga.

1.3. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Põhikooli keele- ja kirjandusõpetust ühendab eesmärk tundma õppida, osata ja vallata loomulikku keelt, mis on mõtete ja tunnete vahendaja, kultuurilise, riikliku ja iseenda identiteedi kandja ning rahvuskultuuri vundament. Keeleoskus kõnes ja kirjas on inimese mõtlemis- ja tundevoime kujunemise, intellektuaalse arengu ja sotsialiseerumise alus. Eesti keele valdamine Eestis on hariduslik ja eluline vajadus, mis on eduka ja jätkusuutliku õppimise ja ühiskonnas toimetulemise eeldus. Vene keele valdamise eesmärk on hoida sidet emakeelse kultuuripärandiga.

Ainevaldkonna õppeainetes omandab õpilane keele- ja kirjandusteadmisi, arendab lugemis-, kirjutamis- ja suhtlusoskusi, et kasvada põhikooli lõpuks teadlikuks, aktiivseks ja vastutustundlikuks lugejaks, kirjutajaks ja suhtlejaks. Ainevaldkonna õppeained toetavad õpilase keele- ja kirjanduspädevuse kujunemist, identiteediloomet ning sotsiaalset ja kultuurilist arengut. Õpilane peaks olema võimeline eetilisi norme, olusid ja partnerit arvestades suhtlema, motiveeritult ja teadlikult õppima ja tegutsema.

1.-4. klassis arendatakse kõiki keeleõpetuse osaoskusi, esmajoones suhtlus-, lugemis- ja tekstiloomes oskused ning õigekeelsust eri tekstiliikide, sealhulgas ilukirjandustekstide

lugemise, jutustamise ja kirjutamise kaudu. Alates 5. klassist on keeled ja kirjandus eri õppeained, mida seob tekstikeskne ja žanriteadlik käsitlusviis ning kõikide keeleõpetusoskuste mitmekülgne ja tasakaalustatud arendamine.

Eesti keele kui teise keele õpe lähtub Euroopa keeleõppe raamdokumendi ja selle lisade põhimõtetest ning nendes kirjeldatud keeleoskustasemetest. Eesmärk on õpilaste toimetulek eestikeelses ühiskonnas, sh suutlikkus jätkata õpinguid ja siseneda tööturule.

Ainevaldkonnasisese lõimingu põhialus on tekstikeskne keele- ja kirjandusõpetus, kus tekstikäsitlus hõlmab erinevaid tekste ja tekstitoiminguid. Tekstide kaudu õppides täieneb õpilase tekstikogemus ning kujuneb žanri- ja kontekstitunnetus. Keeleõppe tekstivalikus on eeldatavalt esindatud erinevad autentset ühiskonnas toimimiseks vajalikud tekstitüübid ja -liigid, nii suulised kui ka kirjalikud tekstid, mis peegeldavad suhtlustavasid ja -olukordi. Oskust tekste mõista ja luua arendatakse lõimitud aine- ja tekstiõpetuse kaudu, mis seotakse ortoloogia, grammatika ja leksika õpetamisega.

Kirjandusõppes soodustatakse õpilase kirjandushuvi, arendatakse tema lugejavõimeid, mõtte- ja tundemaailma, kujundatakse eetilisi tõekspidamisi ja esteetilisi hoiakuid, vaadeldakse sõnakunsti poeetikat ja kujundikeele olemust ning edendatakse väljendusoskust nii kõnes kui ka kirjas. Kirjandustekstide lugemise ja uurimise eesmärk on avardada õpilase kultuurikogemust, rikastada tema keeletunnetust, pakkuda inspiratsiooni ning toetada isiksuslikku arengut. Keele- ja kirjandusõpetusse lõimitakse audiovisuaalseid väljendusviise (pilt, film, video jm).

1.4. Võimalusi valdkonnaüleseks lõiminguks, üldpädevuste arengu toetamiseks ja õppekava läbivate teemade käsitlemiseks

Keele ja kirjanduse valdkonna ained lõimuvad valdkonnaüleselt kõikide õppeainetega ja toetavad pädevuste saavutamist teistes ainevaldkondades. Keeleoskus loob eeldused kõigi õppeainete edukaks omandamiseks ja toimetulekuks nii isiklikus kui ka avalikus elus. Kõikide valdkondade õppeained arendavad omakorda keelekasutuse põhipädevusi: sõnavara tundmist ja rakendamist, tekstimõistmist ja -loomet, pädevust suuliselt ja kirjalikult suhelda, sh arutleda, infot hankida, seda tõlgendada ja hinnata. Valdkonnaülene lõiming tähendab, et kõikides õppeainetes tuleb ainekirjaoskuse saavutamiseks tegeleda tekstitoimingutega, st eri liiki tekstidega, ning tähelepanu juhtida ortograafia- ja grammatikareeglite normipärasele rakendamisele. Õpilaste funktsionaalne ja kriitiline kirjaoskus kujuneb välja kõigi õppeainete õppimise tulemusel, mis eeldab pidevat koostööd aineõpetajate vahel. Keele- ja kirjandusõpetuse eriosa on tõsta õpilaste keeleteadlikkust, st anda teadmisi keele kohta, mis tagab tõhusa suhtluspädevuse, arusaamise keele varieerumisest žanriti ning grammatikast kui tähendusloome vahendist.

Võõrkeeled. Inglise keele õpetuse kaudu arendatakse õpilaste kirjalikku ja suulist eneseväljendus- ning arutlusoskust, oskust luua tekste ning neist aru saada. Võõrkeelte õppimisel on abiks eesti ja vene keele tundides omandatud keelemõisted ja võõrsõnad. Maailmakirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu. Õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja nende üle arutlemine süvendab huvi vastava maa ja kultuuri ning ka kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Matemaatika. Õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab keeletundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja ja ühikute nimetuste õppimine nii eesti kui ka vene keeles toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.

Loodusained. Eestikeelne sõnavara on loodusainete õppimisel hädavajalik. Loodusteaduslike õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab head lugemisoskust ja tööd tekstiga. Kohanimede ning loodusnähtuste ja -objektide nimetuste õigekirja kinnistatakse keele- ja kirjandustundides. Loodusteemalised tekstid õppe- ning ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist ja kujutluspiltide teket ning võimendavad seeläbi emotsionaalset mõju lugejale.

Sotsiaaalained. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnas olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Sotsiaalainete õppimise käigus omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimese staatusest ühiskonnas toetavad kirjandusteoste käsitlemisel ühiskondlike probleemide ja inimsuhete mõistmist. Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimede õigekirja norme, mida ajaloo- ja ühiskonnatundides kinnistatakse konkreetsete näidete varal.

Kunstiained. Eestikeelsed ainetunnid toetavad keeleõpet ja vastupidi. Kunstiainete õpet toetab lähenemine kirjandusele kui kunstiainele. Kirjandusteose analüüs seostatuna illustratsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Reklaami käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete ja auditiivsete komponentide eritlemist ja analüüsi. Kirjandusteose käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitus.

Kehaline kasvatus. Eestikeelsed ainetunnid pakuvad praktilise keelekasutuse kogemust, eesti keele tundides omandatud sõnavara toetab ainetunnis hakkamasaamist. Meedia- ja kirjandustekstide valiku kaudu saadakse elukogemusi muuhulgas ka kehakultuurist, liikumise mõjust ja tervisest. Plakateid ja esitlusi koostades kujundatakse liikumist ja tervist väärtustavat eluhoiakut. Arutlustes propageeritakse tervislikku eluviisi ning dramatiseeringutes ja rollimängudes saab läbi mängida mitmesuguseid elulisi olukordi.

Tehnoloogia ja käsitöö. Eestikeelsed ainetunnid pakuvad praktilise keelekasutuse kogemust, eesti keele tundides omandatud sõnavara toetab ainetundides hakkamasaamist. Õppe- ja teabetekstide kaudu kujundatakse oskust hinnata tehnoloogia rakendamisega kaasnevaid võimalusi ja ohte, kasutada eetilisel nüüdisaegseid tehnoloogiaid oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonna kujundamisel ning järgida tehnilisi vahendeid kasutades ohutus- ning intellektuaalomandi kaitse nõudeid.

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud **üldpädevusi** ja läbivaid teemasid. Seejuures on väga oluline

aineõpetajate süsteemne ja järjepidev koostöö kogu õpilase õppeaja vältel, kuid oluline roll on ka teistel tugivõrgustikel, sh kodusel toetusel ja lapsevanema vastutusel. Üldpädevusteni jõutakse eri allikatest teavet hankides ja seda kriitiliselt hinnates, eri liiki tekste lugedes, nende üle arutledes ja väideldes, erilaadseid tekste funktsionaalselt koostades ja kirjutades. Üldpädevuste kujundamisel kasutatakse erinevaid koostöövorme, õppemeetodeid ja -keskkondi, sh digivahendeid ja -võtteid, veebi- ja e-õppekeskkondi, analüüsitakse ja lahendatakse elulisi probleemolukordi ja väärtuskonflikte, arvestatakse õpilaste isikupära ja andelaadi. Üldpädevuste areng kajastub õpilase hoiakutes ja teadmiste-oskuste kasutamises tekstiloomes, esitlustes, arutlustes jm.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Kirjandusõpetuses kujundatakse kõlbelisi ja esteetilis-emotsionaalseid väärtusi ning kultuuriväärtuste mõistmist ilukirjandus- ja aimetekstide kaudu. Keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keele kui rahvuskultuuri kandja tähtsust, keeleoskust kui inimese identiteedi olulist osa. Keeleõpetuses väärtustatakse funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Keele- ja kirjandustundides kasutatava paaris- ja rühmatöö käigus kujundatakse koostööoskust, julgustatakse oma arvamust välja ütleva, kaaslaste ideid tunnustama ja teistega arvestama, ühiseid seisukohti otsima. Eri laadi ülesannete kaudu kujundatakse oskust suhelda eetiliselt ja olusid arvestades nii suuliselt kui ka kirjalikult, nii vahetult kui ka veebikeskkonnas.

Enesemääratluspädevus. Tekstide üle arutledes kujundatakse õpilastes positiivset minapilti. Õpiolukordades luuakse võimalused suhestuda käsitletavate teemadega, loovülesannete kaudu tuuakse esile õpilaste eripärad ja anded, vormitakse maailmavaade.

Õpipädevus. Keele- ja kirjandustundides arendatakse kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, erinevatest allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.

Suhtluspädevus. Keele- ja kirjandustundides kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskust, suhtluspartneri ja tema suulise ja kirjaliku kõne mõistmist, suhtluspartneriga arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust. Õppetegevuse ja õppetekstide kaudu pannakse alus õpilaste diskuteerimis- ja väitlemis- ning tänapäevasele kirjaliku suhtlemise oskusele.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Teabetekstide abil arendatakse oskust lugeda teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud infot, leida arvandmeid, lugeda ja mõista tabelite, skeemide, graafikute ning diagrammidena esitatud infot ning seda analüüsida, sõnalise teabega seostada ja tõlgendada. Vanemates tekstides kasutatud mõõtühikute teisendamise kaudu edendatakse arvutioskust. Õpitakse eristama teaduslikku teavet ilukirjanduslikust ja populaarteaduslikust teabest ning kasutama tehnoloogilisi abivahendeid tekstide loomisel, korrigeerimisel ja esitamisel.

Ettevõtlikkuspädevus. Ettevõtlikkuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamisega, nende suhtes seisukoha võtmise ja neile lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka loovtöodes. Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine

projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.

Üldpädevuste saavutamist toetab valdkonnaüleselt õppeainete eesmärgipärane lõimimine teistesse valdkondadesse kuuluvate õppeainetega ning läbivate teemade õpilase jaoks tähenduslik käsitlemine.

Õppekava **läbivad teemad** toetavad õpilase suutlikkust oma teadmisi ja oskusi erinevates olukordades rakendada, väärtusnorme, -hoiakuid ja -hinnanguid kujundada ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust. Läbivad teemad kui ühiskonnas tähtsustatud aineteülesed valdkonnad on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade vahelise lõimingu vahendiks, neid arvestatakse keelte ja kirjanduse õppesisu ja õpitulemuste kavandamisel ja koolikeskkonna kujundamisel, lähtudes kooliastmest ning õppeaine spetsiifikast. Keele ja kirjanduse ainevaldkonna eripära on tekstikesksus. Läbivate teemade käsitlemist toetavad projekt- ja probleemõpe, uurimis- ja loovtegevused, lugemis-, kirjutamis- ja suhtlusülesanded ning mitmekülgne info- ja digikirjaoskus.

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine. Rollimängude, tekstide käsitlemise, arutelude ja loovtööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus. Arendatakse suutlikkust kujundada oma arvamust, väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lahendada probleeme. Kujundatakse iseseisva õppimise oskus, mis on oluline alus elukestva õppe harjumustele ja hoiakutele. Õppetegevus võimaldab õpilastel kujundada eneseanalüüsiks vajalikku sõnavara, et analüüsida oma huvisid, võimeid, nii ainealaseid kui ka teisi oskusi ja teadmisi. Õpilasi suunatakse kasutama eneseanalüüsi tulemusi oma tulevase haridustee ja tööelu planeerimisel. Ainevaldkonna õppeainete õppesisusse kuuluvad teemad võimaldavad töömaailmaga tutvuda, kaasnevad tunnivälised tegevused sellega ka vahetult kokku puutuda (nt õppekäigud, ainevaldkonnaga seotud ametite tutvustus). Õpilasele vahendatakse võimalusi edasiõppimisvõimaluste kohta teabe leidmiseks. Kujundatakse oskust koostada õpingute jätkamiseks ja tööle kandideerimiseks vajalikke dokumente ning luuakse eeldused õppida tundma õppima töösuhteid reguleerivaid õigusakte ning kodukoha majanduskeskkonda. Meediatekstide analüüsi kaudu juhitakse õpilasi märkama ühiskonnas toimuvaid protsesse ja arutlema selle üle, kuidas need mõjutavad haridusteed ning tulevast tööelu.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Teemakohaste tekstide varal, probleemülesannete lahendamise ning suuliste ja kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks, kes hoiavad ja kaitsevad keskkonda ning väärtustavad jätkusuutlikkust ja valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Eri liiki tekstide käsitlemise, arutelude, projektülesannete jm tegevuste kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja neile lahendusi otsima. Aktiivõppe meetodite kasutamine aitab kasvatada ka aktiivset ellusuhtumist, ühistegevused vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks kujunemist.

Kultuuriline identiteet. Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilastes arusaam endast, teadmine oma juurtest ja riigist. Emakeele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil

kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest, aga ka tõdemus kultuurilisest ühisosast. Ainevaldkonna õppesisus on olulisel kohal Eesti riigi kultuuriliste traditsioonide tundmaõppimine ja väärtustamine. Õpilasi suunatakse mõistma ennast kultuuri kandjana, edasivijana ja kultuuride vahendajana ning teadvustama kultuuridevahelise suhtlemise ja koostöö tähtsust ühiskonna, samuti olema salliv ja suhtuma lugupidavalt teiste kultuuride esindajatesse ning nende tavadesse ja loomingusse, taunima diskrimineerimist.

Teabekeskond ja meediakasutus. Erinevatest allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine on nii keele- ja õppeteemakohaste teadmiste laiendamise kui ka tekstilooma eelduseks. Õpilasi suunatakse mõistma, miks ja kuidas erinevad vahetu ja vahendatu, valima olukorrale vastava suhtluskanali ja -registri, kuid ka juhendatakse tegutsema meediakeskkonnas turvaliselt ja vastutustundlikult. Õppesisust tulenevalt pööratakse ainevaldkonnas suurt tähelepanu õpilaste kujunemisele teadlikuks ja analüüsivaks inimeseks, kes tajub ja teadvustab adekvaatselt ümbritsevat teabekeskonda, suudab kriitiliselt analüüsida ja kasutada meediamaaailma sisu ja allikaid, tunnustab autorsust, oskab luua kvaliteetset meediasisu, arvestades oma eesmärgi ja ühiskonnas omaks võetud suhtlemise norme, ning toimib turvaliselt ja vastutab oma käitumise eest end ümbritsevas teabekeskonnas.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult kooli IT-vahendite abil infoühiskonna võimalusi. Õpilasi suunatakse nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutama, alternatiivseid lahendusi otsima, uusi võimalusi tundma õppima, oma ideid ellu rakendama. Nii tekstide kui ka erinevate praktiliste ülesannete kaudu õpitakse mõistma tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste töö- ja eluviisile, elukvaliteedile ning keskkonnale tänapäeval ja minevikus, samuti mõistma ja kriitiliselt hindama tehnoloogilise arengu positiivseid ja negatiivseid mõjusid. Õpilasi suunatakse arutlema ning kujundama kaalutletud seisukohti tehnoloogia arengu ja selle kasutamisega seotud eetilistes küsimustes.;

Tervis ja ohutus. Ainevaldkonna kõigis õppeainetes pööratakse ainesisust lähtuvalt tähelepanu tervisega seonduvate teadmiste ja hoiakute ning sotsiaalsete toimetulekuoskuste arendamisele, aga ka liiklus-, tule- ja veeohutusele (temaatilised tekstid näited, arutelud, ülesanded). Õpilasi suunatakse käituma hoolivalt ja lugupidavalt enda, teiste ning ümbritseva keskkonna suhtes. Kõigis õppetegevustes on oluline suunata tegema teadlikult tervislikke valikuid alates istumisasendist ja liikumispausidest vaimse ja emotsionaalse tasakaalu hoidmiseni, märgates ja ennetades terviseriske.

Väärtused ja kõlblus. Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsides, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlbelisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi. Õpilasi suunatakse reflekteerima nii iseenda kui ka kaasinimeste käitumispõhimõtete üle, arutlema üldtunnustatud viisakusreeglite, kõlbeliste väärtuste ja eetiliste printsiipide üle ja neid omaks võtma. Õpilased saavad osaleda käitumisreeglite väljatöötamises ja sõnastamises ning nende järelvalves. Tekstide analüüsi ja eluliste näidete abil kujundatakse julgust astuda välja taunimisväärtete tegude ja hoiakute vastu.

1.5. Õppe kavandamine ja korraldamine

Valdkondlikku õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üld- ja valdkonnapädevustest, kooliastme lõpuks taotletavatest teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning õpitulemustest ja kooli õppekavas sätestatud õppesisust, kooliastmete õppe ja kasvatuse rõhuasetustest ning lõimingu teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) arvestatakse didaktika nüüdisaegsete käsituste ja ainevaldkonnas toimunud arenguga, võetakse arvesse kohalikku eripära ning muutusi ühiskonnas;
- 3) toetatakse lõimingu valdkonna sees, õppeainete vahel ja õppekava läbivate teemadega, arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid;
- 4) rakendatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, loovust, koostööd ja tagasisidet soodustavaid õppetegevusi, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi;
- 5) arvestatakse õpilaste eelteadmisi, huvisid, individuaalseid eripärasid ja -võimeid, kasutatakse diferentseeritud sisu ja sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud ja õpilasele tähenduslikku käsitlust, reageeritakse õpiraskustele ning pakutakse õpiabi;
- 6) taotletakse mõõdukalt ja ühtlaselt jaotuvat õpikoormust, mis soodustab motivatsiooni ning jätab aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- 7) tegeldakse probleemikeskselt ja kogemuspõhiselt eluliste nähtuste ja olukordadega, seostatakse oskusi igapäevaelu ja jätkuõpingutega;
- 8) loetakse ja käsitletakse eri tüüpi ja liiki tekste ea- ja jõukohasuse, valikulisuse ja huvidele vastavuse põhimõttel ning ühise identiteedi kujundamise eesmärgil;
- 9) kujundatakse õpilase keeleteadlikkust, metakeele valdamist, suhtlus- ja väljendusoskust, keeleressursside ja -allikate teadliku kasutamise oskust;
- 10) kasutatakse digitehnoloogiat, -keskkondi ja -materjale, arendatakse info-, meedia- ja digikirjaoskust;
- 11) arendatakse eri liiki ning žanri ilukirjandustekstide avatud ja loovat analüüsi-, tõlgendamise- ja mõistmisoskust, ilukirjandusliku poeetika tundmist;
- 12) tegeldakse tekstilooma ja -esitlusega ning omaloomingulise kirjutamisega, kasutatakse selleks ka digivahendeid ja veebikeskkondi.

1.6. Hindamine

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada seda teavet

õppe tulemuslikumaks kavandamiseks ja ennastjuhtiva õppija kujundamiseks. Hinnatakse õpitulemuste saavutatust, mis on kooskõlas õppesisu ja -tegevustega ning vastavuses ainealasete teadmiste, oskuste ja hoiakutega. Hoiakute hindamisel (nt mõistab, kujundab, tähtsustab, väärtustab) antakse õpilasele suunavaid ja toetavaid sõnalisi hinnanguid.

Hinnatakse nii õppeprotsessi vältel kui ka õppeteema lõpus. Selleks rakendatakse nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida väljendatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnetena. Diagnostilise hindamise käigus selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, ainealased väärarusaamad ja spetsiifilised õpiraskused, et kavandada järgnevat õppimist ja õpetamist.

Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, kus õpilane saab suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta. Kokkuvõttev hindamine toimub üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, et kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide kui ka riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste saavutatust. Kokkuvõttev hinne võib kujuneda õppeperioodi jooksul toimunud hindamise tulemusena, seejuures arvestatakse, et hinnetel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal.

Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane hindamisprotsessi nii oma töö hindamisel kui ka kaasõpilaste tagasisidestamisel. Õpilasele on õppeprotsessi alguses teada, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid. Õpilast suunatakse õppeprotsessi käigus oma õppimist ja püstitatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima.

Ainevaldkonna **I kooliastmes** hinnatakse õpilase

- 1) suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist,
- 2) lugemist, s.o lugemistehnikat, kirjandus- ja muude tekstide tutvustamist, analüüsi ja mõistmist,
- 3) kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õigekirja ja tekstiloomet.

Ainevaldkonna **II ja III kooliastmes** hinnatakse õpilase

- 1) suulist ja kirjalikku suhtlust,
- 2) tekstide vastuvõttu, s.o analüüsi ja mõistmist,
- 3) tekstiloomet, s.o eri tüüpi ja liiki tekstide kirjutamist,
- 4) keeleteadmisi, s.o õigekeelsuse ja keelehoolde põhimõtete rakendamist ning keelevelikute teadvustamist.

Keeleõpetuses on suurem osakaal erinevate kirjalike tekstide hindamisel, sest kirjalik keel on peamine keeleoskuse näitaja. Õigekeelsust ja keeleteadlikke valikuid hinnatakse üldjuhul tekstiloomes osana tekstiliigi eripära ja kirjutamise eesmärgi kontekstis.

Hinnatakse peamiselt eri tüüpi ja liiki kirjalikke tekste.

I kooliastmes hinnatakse jutustavaid tekste, näiteks suulisi ja kirjalikke ümberjutustusi, kirjalikku jutustust pildi, pildiseeria või muu alusteksti põhjal, jutustusi enda elust.

II kooliastmes hinnatakse jutustavaid, kirjeldavaid ja põhjendavaid tekste, sealhulgas kirjalikku jutustust alusteksti põhjal, jutustavat kirjandit, arvustust. Teabetekstidest hinnatakse kirjeldust, iseloomustust, kokkuvõtteid, kultuuriainelisi lühiuurimusi, nende põhjal loodud esitlusi ja ettekandeid ning e-kirja kirjutamist.

III kooliastmes hinnatakse ka arutlevat kirjandit, selle ülesehitust, teksti vastavust teemale, asjakohaseid näiteid, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendmist põhjendatud argumentide toel. III kooliastmes hinnatakse teabetekstidest kindlal eesmärgil kirjutatud ülevaateid ja kultuuriainelisi lühiuurimusi, nende põhjal loodud esitlusi ja ettekandeid ning avaliku suhtluse žanre, nagu näiteks avaldus. Peale selle hinnatakse oskust kirjutada levinumaid meediažanre.

Tekstide hindamisel seatakse hindamiskriteeriumid, mis arvestavad tekstiliigile omaseid tunnuseid ja õpilase keelelist arengut. Hindamiskriteeriumid puudutavad tekstide sisu ja ülesehitust, konteksti sobivat lausestust ja sõnastust, õigekirja ja vormistust.

Kirjanduse õpitulemusi hinnatakse eraldi alates 5. klassist. II ja III kooliastmes hinnatakse kirjanduse õppimisel:

- 1) tervikteoste ja tekstikatkendite lugemist ja tutvustamist,
- 2) tekstide jutustamist ja esitamist,
- 3) kirjandustekstide analüüsi, tõlgendamist ja mõistmist,
- 4) omaloomingulisi töid,
- 5) kirjandusteadmisi (nt kirjandusmõistete ja kirjandusloolise konteksti tundmist).

Ainevaldkonna õpitulemuste kontrolli ja hindamise vormid on mitmekesised. Need hõlmavad suulisi ja kirjalikke tegevusi, ühe- ja mitmeotstarbelisi sooritusi nagu individuaalsed, paaris- ja rühmatööd, rakenduslikud testid ja harjutused, ainealased kontrolltööd, analüüsi- ja tõlgendusülesanded, lugemispäeviku pidamine või õpimapi koostamine. Hindamiseks sobivad veel mitmesugused oskusi edendavad sooritusülesanded, nagu luule-, proosa- ja draamateksti esitamine, arutleva kirjandi kirjutamine, uurimis- või praktilise töö tegemine, projekti koostamine ja elluviimine, ettekande loomine ja esitlemine, avalik esinemine. Lugemiskontrollile, mis piirdub sisu meenutavate faktiküsimustega, tuleb eelistada arutlusele suunavaid analüüsi- ja tõlgendusküsimusi, mõttevahetust teksti väärtuste ja sõnumi üle.

Kirjanduse hindamisel pole alati (nt loovtöodes ja tekstitõlgendustes) võimalik täpselt määratleda teadmiste ja oskuste standardit, mistõttu on hindamise skaala võrdlemisi paindlik. Hinnates omaloomingulisi töid, võib tunnustada idee ja teostuse originaalsust, iseseisvust, üldistavust või muud vaatenurka. Arutluste (nt arutlevate kirjandite) puhul hinnatakse arvamuste ja seisukohtade veenvust, argumenteeritust, seostatust. Õpilase seisukohtadele ühiskonnas ja maailmas toimuva kohta antakse sõnalist kirjeldavat tagasisidet. Kõikides kirjalikes töodes tähistab aineõpetaja keelevead, kuid hindamisel

arvestab soorituse väärtusi vastavalt ülesande eesmärgile ja kokkulepitud hindamiskriteeriumidele.

Eesti keele kui teise keele aines hinnatakse saavutatud õpitulemusi, mis põhinevad Euroopa keeleõppe raamdokumendi vastava taseme kirjeldustel. Eesti keele kui teise keele õppes käsitletakse keelevigu õppimise loomuliku osana ning neid parandatakse ja arvestatakse hindamisel vastavalt õppetegevuse eesmärgile.

Keele ja kirjanduse valdkonna ainete hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest, hindamise nõuded ja korraldus on täpsustatud kooli õppekavas.

1.7. Õppekeskkond

Kool koostöös aineõpetajatega korraldab keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpet:

- 1) viisil, kus luuakse üksteist austav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivallavaba õppekeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu;
- 2) ruumis, kus saab kasutada digitehnoloogiat, -keskkondi ja -materjale, et arendada info-, meedia- ja digikirjaoskust;
- 3) ruumis, kus on võimalik liikumist eeldavateks tegevusteks inventari ümber paigutada (nt rühmatööd, õppemängud, draamaõppe ülesanded);
- 4) väljaspool kooliruumi, et rakendada õppimist toetavaid ja mitmekesisavaid õppevorme (nt projekt-, õues- ja reisiõpe) ja -tegevusi (nt õppekäik teatrisse, muuseumisse, raamatukokku, kohtumised kirjanike ja tõlkijatega, osavõtt olümpiaadidest ja konkurssidest, valdkondlikud teemapäevad ja -nädalad).

Pädevuste peamiste komponentide - teadmiste, oskuste ja hoiakute - kujundamisel on kandev roll õpetajal, kes loob sobiva õpikeskkonna ja toetab väärtuskasvatust, ning koolil, kus normide, väärtuste, rituaalide, sümbolite ja lugude kaudu edendatakse omanäolist koolikultuuri.

2. Ainekavad

2.1. Eesti keel teise keelena

2.1.1. Õppeaine kirjeldus

Muu kodukeelega õpilased õpivad eesti keelt teise keelena eesmärgiga lõimuda Eesti ühiskonda ning tulla edukalt toime nii koolis kui ka väljaspool kooli.

Eesti keel on paljudele muu kodukeelega õpilastele emakeele kõrval esimene õpitav keel. Seetõttu on eriti oluline õppe huvitavus ja jõukohasus, et tekiks ja säiliks õpimotivatsioon. Õppetöös kasutatakse tänapäevaseid ja kaasahaaravaid õppematerjale ning autentseid lugemis- ja kuulamistekste, mis hoiavad õpilasi kursis ühiskonnas toimuvaga ja tekitavad eesti keele kasutamise soovi. Keeletundides kasutatakse inspireerivaid aktiivõppemeetodeid, mis toetavad eri õpistiiliga õpilasi, võimaldavad õpilastel keelt eesmärgipäraselt kasutada ja aitavad luua keelest süsteemse arusaamise. Õppeprotsessis arendatakse õpilaste õpioskusi, oskust teha koostööd ja töötada iseseisvalt ning kasutada tõhusaid keeleõppevõtteid. Kasutatakse keelekeskkonna võimalusi: õpilasi suunatakse jälgima eestikeelset meediat, suhtlema eesti keeles väljaspool koolitunde, osalema eestikeelsetel üritustel, kutsutakse tundidesse eestikeelseid külalisi jmt. Eesti keelt õppides väärtustatakse ka teisi keeli ja kultuure, eriti õpilaste päritolukultuuri.

Eesti keele kui teise keele õppes keskendutakse järgmistele teemavaldkondadele: mina ja teised; kodu ja lähiümbrus; Eesti ja maailm; igapäevaelu; õppimine ja töö. Iga valdkonnaga tegeldakse korduvalt vastavalt õpilaste keeleoskustasemele, kogemustele, huvidele ning vajadustele. Eesti keele tunnis suheldakse eesti keeles. Vajaduse korral kohandab õpetaja oma keele tasemekohaseks ja/või jagab toetavaid selgitusi.

Eesti keele kui teise keele õpetaja teeb koostööd teiste õppeainete õpetajatega, et toetada keeleliselt teiste ainete omandamist ning aidata õpilastel näha ainetevahelisi seoseid. Eesti keele kui teise keele õpetamisel lähtutakse ainevaldkonna üldpõhimõtetest.

2.1.2. Kooliastmete lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Kooliastmete lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud lähtuvad eelmise õppekava alusel õppimist alustanud õpilaste lähteteadmistest. Keelekümblusklassides (I kooliaste) on taotletav keeleoskuse tase kõrgem kui tavaklassides, vastates uuele õppekavale. Neile (nagu kõigile alates 1.09.2024 alustavatele 4. klasside õpilastele) hakkavad ka II ja III kooliastmes kehtima allpool toodust taseme võrra kõrgemad eesmärgid.

I kooliaste (keelekümblusklassid) 3. klassi lõpetaja väärtustab eesti keelt kui avaliku suhtluse vahendit ning saavutab eakohase A2-keeleoskustaseme, mis tähendab, et ta:	II kooliaste 6. klassi lõpetaja saavutab eakohase A2.2 keeletaseme: 1) suhtleb eesti keelt emakeelena kõnelejatega igapäevastes suhtlusolukordades ning kasutab sobivaid õpitud	III kooliaste 9. klassi lõpetaja saavutab eakohase B1 keeletaseme: 1) suhtleb eesti keeles igapäevastes suhtlusolukordades nii koolis kui ka väljaspool; 2) mõistab kõike olulist
---	--	---

1) saab aru lihtsatest suulistest ja kirjalikest tekstidest; 2) väljendab oma vajadusi, kirjeldab lähiümbrust, inimesi ja toiminguid, osaleb lihtsas lühivestluses; 3) leiab vajalikku infot ümbritsevast keskkonnast; 4) koostab kirjalikke lihtsaid lühitekste; 5) teab mõningate Eestis ja oma kodukohas toimuvate ürituste nimetusi ja tuntud inimeste nimesid; 6) tunneb ja järgib esmaseid viisakusnorme.	2) saab õpitud temaatika piires aru lihtsatest tekstidest; 3) mõistab olulist õpitud temaatika piires; 4) kirjutab lühikesi tekste õpitud temaatika piires; 5) teadvustab eesti kultuuri ja teiste maade kultuuride erinevusi ning oskab neid arvestada; 6) kasutab eestikeelseid teatmeallikaid (nt tõlkesõnaraamatuid, internetti) vajaliku info otsimiseks ka teistes valdkondades ja õppeainetes; 7) rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja -strateegiaid; 8) töötab õpetaja täpsustavate juhiste järgi iseseisvalt, paaris ja rühmas; 9) seab endale õpieesmärged ning oskab koostöös kaaslaste ja õpetajaga hinnata oma saavutusi.	3) kirjeldab sündmusi, oma kogemusi, unistusi ja eesmärgi ning selgitab ja põhjendab lühidalt oma seisukohti ning plaane; 4) oskab koostada lihtsat teksti tuttavatel teemadel; 5) on omandanud esmased teadmised Eesti kultuuriloost, loeb eestikeelset eakohast kirjandust, vaatab filme ja telesaateid ning kuulab raadiosaateid; 6) töötab iseseisvalt, paaris ja rühmas; 7) hindab õpetaja abiga oma tugevaid ja nõrku külgi seatud eesmärkide järgi ning kohandab oma õpistrateegiaid.
--	---	--

2.1.3. Õpitulemused ja õppesisu I kooliastmes

1. klassi õpitulemused

Õpilane:

- 1) oskab kuulata eakohast teksti ja toimida saadud sõnumi kohaselt;
- 2) oskab luuletust peast esitada;
- 3) teab peast tähestikku;
- 4) oskab eristada väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu;
- 5) oskab end arusaadavalt väljendada suhtlusolukordades: palumine, küsimine, selgitamine, keeldumine, vabandamine, tänamine;
- 6) eristab häälikut ja tähte, sõna ja lauset;
- 7) oskab piltide põhjal vastata küsimustele;
- 8) kasutab kirja eelharjutusi tehes õiget pliiatsihoidu;

- 9) kasutab kirjutades õigeid tähekujusid;
- 10) oskab tahvlilt ja õpikust ära kirjutada;
- 11) loeb trükitähtedes lihtsamat teksti;
- 12) suudab kirjutada häälimise teel lihtsamaid sõnu;
- 13) tunneb ära mitmuse lõpu;
- 14) oskab piiritleda lauset ja panna lauselõpumärke;
- 15) oskab kasutada suurt algustähte lause alguses ja inimese nimedes;
- 16) on lugenud vähemalt 2 eesti kirjaniku teost.

1. klassi õppesisu

Kuulamine

- 1) häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse eristamine (põhirõhk täishääliku pikkusel);
- 2) suulise juhendi järgi toimimine;
- 3) ettelugemise kuulamine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine.

Kõnelemine

- 1) hääldus- ja intonatsiooniharjutused, hääle tugevuse kohandamine olukorrale;
- 2) lähedase tähendusega sõnad;
- 3) sobivad kõnetused (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) ja nende valik suhtlemisel;
- 4) lihtlauseliste küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine;
- 5) jutustamine kuulatu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal;
- 6) esemete, nähtuste, tegelaste jms võrdlemine, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitamine;
- 7) eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks;
- 8) luuletuse peast esitamine.

Lugemine

- 1) trükitähtede (nii suurte kui väikeste) tundmaõppimine; silpidest sõnade moodustamine;
- 2) lugemistehnika arendamine (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, oma lugemisvea parandamine);
- 3) käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust;
- 4) teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord) lugemine;
- 5) teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel;
- 6) loole lõpu mõtlemine, tegelaste iseloomustamine, tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine;
- 7) küsimustele vastamine, millele vastus on tekstis otsesõnu kirjas;
- 8) riimuvate sõnade leidmine;
- 9) tekstiliikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, luuletus;
- 10) loetud raamatu autori, kunstniku (illustraatori), tegelaste nimetamine, loetust jutustamine; loetule emotsionaalse hinnangu andmine (lõbus, tõsine, igav jne).

Kirjutamine

Kirjatehnika

- 1) kirja eelharjutused, kirjutamine pliiatsi ja kriidiga, joonistähtede kirjutamine, väikeste kirjatähtede õppimine, suurte kirjatähtede õppimine;

- 2) tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine; töö vormistamine, puhtus, käekirja loetavus; teksti ära kiri tahvlilt, õpikust.

Õigekeelsus

- 1) häälik, täht, sõna, lause; tähestik;
- 2) täis- ja kaashäälikud; täishäälikuühendi vaatlus; täishääliku pikkus ja õigekiri, kaashääliku pikkus; sulghäälik (k, p, t) omasõnade alguses; i ja j ning h sõna alguses;
- 3) suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes;
- 4) sõnade lõpu õigekiri: -d ja -vad (mitmus) ning -b (tegasõna 3. pööre);
- 5) jutustav (väit-), küsi- ja hüüdlause; lause lõpumärgid;
- 6) oma kirjutusvea parandamine õpetaja abiga;
- 7) etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine (15-20 sõna).

Tekstiloomed

- 1) tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus (kujundamine näidise järgi);
- 2) jutu kirjutamine pildi täiendusena (pildi allkiri, tegelaskõne jms); jutule lõpu kirjutamine; loovtöö kirjutamine (pildi, pildiseeria, küsimuste järgi);
- 3) lükkumbejutustuse kirjutamine.

2. klassi õpitulemused

Õpilane:

- 1) kasutab kirjatähti kirjutades õiged tähekujusid ja seoseid, kirjutab loetava käekirjaga;
- 2) oskab teksti korrektselt paberile paigutada;
- 3) teab peast tähestikku ja oskab kasutada lihtsamat sõnastikku;
- 4) oskab kirjutada etteütlemise järgi ja kontrollida kirjutatut näidise järgi;
- 5) oskab koostada kutset, õnnitlust;
- 6) eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, liitsõna, lauset;
- 7) mõistab häälega ja endamisi lugedes teksti sisu, oskab vastata teemakohastele küsimustele;
- 8) oskab töötada tekstiga eakohaste juhiste alusel;
- 9) oskab leida lähedase ja vastandtäheendusega sõnu;
- 10) oskab kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta arvamust avaldada;
- 11) oskab kasutada suurt algustähte lause alguses, inimese- ja loomanimedes ning tuntumates kohanimes;
- 12) on lugenud vähemalt 3 eesti kirjaniku teost; oskab loetud teostest kõnelda;

2. klassi õppesisu

Kuulamine

- 1) häälikupikkuste eristamine;
- 2) suulise mitmeastmelise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine;
- 3) etteloeatud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine.

Kõnelemine

- 1) sõna tähenduste selgitamine ja täpsustamine aktiivse sõnavara laiendamiseks, sõnastiku kasutamine;
- 2) kuuldu jutu ümberjutustamine; pikema dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja sisule;

- 3) eneseväljendus dramatiseeringutes ja rollimängudes;
- 4) oma arvamuse avaldamine (raamatu, filmi jm) kohta ja selle põhjendamine; arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine;
- 5) sündmuse, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi, tabeli abil;
- 6) luuletuste mõtestatud peast esitamine.

Lugemine

- 1) lugemistehnika arendamine: oma lugemisvea parandamine, sobiva intonatsiooni kasutamine;
- 2) teksti sisu aimamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel;
- 3) loetud jutustuse ja muinasjutu kohta kava koostamine (teksti jaotamine osadeks); skeemi/kaardi koostamine õpetaja abiga;
- 4) loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine (ka siis, kui vastus otse tekstis ei sisaldu) ja tegelaste iseloomustamine;
- 5) loole alguse ja lõpu mõtlemine;
- 6) tekstiliikide eristamine: lisanduvalt jutustus, näidend, vanasõna; õpiku sõnastiku kasutamine;
- 7) tekstid: rahvaluuleline liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend, muistend;
- 8) loetud raamatu tutvustamine ja soovitamine; vajaliku teose otsimine kooli või kodukoha raamatukogust autori ja teema järgi täiskasvanu abiga.

Kirjutamine

Kirjatehnika

- 1) kirjutamise tehnika arendamine: ühtlane kirjarida, väikeste ja suurte kirjatähtede õiged tähekujud ning seosed;
- 2) näidise järgi kirjatöö paigutamine vihiku lehele, kirjapaberile; kuupäeva kirjutamine; õigekeelsus;
- 3) keeleteadmised: täishäälikuühendi õigekiri, suluta kaashääliku pikkus ja õigekiri; k, p, t s-i ja h kõrval; i ja j silbi alguses, h sõna alguses; suur algustäht oma kooli ning tuttavates kohanimes; silbitamine, poolitamise üldpõhimõtted; sõnade lõppu kirjutatakse -d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?); ma, sa, ta, me, te, nad õigekiri;
- 4) lauseliik ja lõpumärk (jutustav ehk väit-, hüüd- ja küsilause); koma kasutamine liitlauses et, sest, aga, kuid, vaid, siis puhul;
- 5) etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (20-25 sõna lihtlausetena);
- 6) kirjavea parandamine, kui veale tähelepanu juhitakse; kirjavea vältimine, kui vearahvuslikele kohale tähelepanu juhitakse.

Tekstiloomed

- 1) tekstilähedase ümberjutustuse kirjutamine küsimuste ja tugisõnade toel; lausete moodustamine ja tekstiks seostamine;
- 2) loovtöö skeemi, kaardi toel; fantaasialugu; jutu ülesehitus: alustus, sisu ja lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine; enda kirjutatud teksti üle kaaslasega arutlemine.

3. klassi õpitulemused

Õpilane:

- 1) loeb õpitud teksti selgelt, ladusalt, õigesti ja sobiva intonatsiooniga;

- 2) tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja;
- 3) oskab küsimuste toel arusaadavalt edasi anda õppeteksti, lugemispala, teatrietenduse sisu;
- 4) oskab kasutada konteksti tundmatute sõnade tähenduse aimamiseks;
- 5) oskab arusaadavalt jutustada läbielatud sündmustest;
- 6) on omandanud eestikeelses õpikeskkonnas toimetulekuks vajalikud oskused;
- 7) oskab koostada suulist ja kirjalikku juttu pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil; mõelda jutule algust ja lõppu;
- 8) oskab kõnes ja kirjas kasutada terviklauseid;
- 9) oskab kirjutada omasõnade algusse k, p, t, tuntumate võõrsõnade algusse g, b, d;
- 10) oskab täis- ja suluta kaashäälikuid õigesti kirjas märkida;
- 11) oskab kirjas õigesti märkida käandsõna mitmuse nimetava lõppu ja tegusõna pöördelõppe;
- 12) oskab kirjas õigesti märkida ainsuse sisseütleva, ilmaütleva ja kaasaütleva käände lõppu;
- 13) oskab asesõnu õigesti kirjutada;
- 14) on lugenud vähemalt 4 eesti kirjaniku teost; oskab loetud teostest kõnelda;

3. klassi õppesisu

Suuline keelekasutus

- 1) suulise juhendi järgi toimimine;
- 2) eneseväljendus: dramatiseeringud, rollimängud, intervjuu, vestlus tundmatuga, sh telefonitsi, klassi/kooli esindamine, võistkonda kutsumine, koostegevusest loobumine jms;
- 3) oma arvamuse avaldamine, kaaslaste arvamuse küsimine;
- 4) jutustamine kuulatu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal; aheljutustamine, kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine, hinnangu andmine;
- 5) sõnavara arendamine: sünonüümid, antonüümid, homonüümid;
- 6) luuletuse, dialoogi mõtestatud esitamine.

Lugemine

- 1) ladus ja automatiseerunud lugemine;
- 2) eri liiki tekstide lugemine; tarbetekstide (kava, retsept, ajalehetekst, teatmeteose tekst) lugemine ja nende järgi toimimine (juhend, eeskiri jms);
- 3) oma ja kaaslaste lugemistehnikale tagasiside andmine;
- 4) sõna, lause, teksti sisu mõistmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel; enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada); skeemide, kaartide, diagrammide, tabelite lugemine; loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine;
- 5) teksti teema ja peamõtte sõnastamine, tegelaste iseloomustamine;
- 6) luuletuse sisu eripära määramine (loodus, nali jne), riimuvate sõnade toel värsside loomine; pikemate jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine;
- 7) õpiku sõnastiku iseseisev kasutamine;
- 8) tekstide eristamine: muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, seiklusjutt, näidend, muistend, teabetekst, kiri;
- 9) loetud raamatust lühikokkuvõtte tegemine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine.

Kirjutamine

- 1) loetava käekirja kujundamine, kirjutamisvilumuse saavutamine (õiged tähekujud ja proportsioonid, loetav käekiri, ühtlane kirjarida, kirjatöö nõuetekohane välimus);
- 2) tahvlilt, õpikust ja etteütlemise järgi kirjutamine;
- 3) tähestikulise järjekorra koostamine; täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri; täis- ja suluta kaashääliku pikkuse kordamine, sulghääliku pikkuse eristamine ja õigekiri; k, p, t s- i ja h kõrval; i ja j õigekiri (v.a võõrsõnades ja tegijanimedes); h sõna alguses;
- 4) erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus);
- 5) sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses;
- 6) poolitamise harjutamine;
- 7) suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes, tuntumates kohanimedes; väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetustes;
- 8) nimi- omadus- ja tegusõna; ainsus ja mitmus; käändsõnavormide moodustamine küsimuste alusel; sse-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus; olevik ja minevik; pöördelõppude õigekirjutus;
- 9) jutustav (väit-), küsi- ja hüüdlause; lause lõpumärgid; koma kasutamine loetelus; et, sest, vaid, kuid, aga, siis, kui puhul; sidesõnad, mis koma ei nõua; etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (30-40 sõna);
- 10) oma kirjavea leidmine ja parandamine;
- 11) kirjalik tekstiloomine: teksti ülesehitus (alustus, sisu, lõpetus); tarbetekst (ajalehe artikkel, teade, nimekiri jne); ümberjutustus tugisõnade, skeemi, kaardi või kava toel; loovtöö (vabajutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi toel, fantaasialugu); õnnitluskaart ja kiri.

2.1.4. Õpitulemused ja õppesisu II kooliastmes

I kooliastmes alustatud alateemad jätkuvad ja täienevad vastavalt osaoskuste arengule.

4. klassi õpitulemused

Õpilane:

- 1) kuulab ja mõistab lühikesi ja selgeid eestikeelseid tööjuhiseid;
- 2) räägib õpitu piires Eesti loodusest ja riigist, jõulutavade, tegevustest koolis, tunnis ja vabal ajal õues, lemmikloomadest;
- 3) teab mõnda eesti lastekirjanikku ja tema teost, sh vähemalt ühte jõululuuletust;
- 4) teab ja kasutab põhi- ja järgarvsõnu ning matemaatika-alast sõnavara: põhitehted, geomeetrilised kujundid, võrdlussõnad);
- 5) eristab häälikupikkusi (lühike, pikk, ülipikk);
- 6) kasutab õpitavate omadussõnade võrdlusastmeid;
- 7) väljendab tegevusi oleviku ja lihtmineviku vormis;
- 8) kasutab asjakohaselt käskivat kõneviisi;
- 9) kasutab koos tegusõnadega pean, tahan, meeldib sobivat infinitiivi;
- 10) väljendab asukoha muutust määrsõnade abil (juurde, juures, juurest; sinna, seal, sealt; siia, siin, siit); mõistab ja kasutab sobivalt tagasõnu (all, peal, ees, taga, vahel, kõrval, juures, keskel, paremal, vasakul);
- 11) loeb ja mõistab õpiku lugemistekste, kasutades vajadusel sõnastikku;
- 12) kirjutab õpitud väljendeid enamasti grammatiliselt korrektselt;

13) püüab hääldada täis- ja kaashäälikuid eesti keele päraselt ja end eeskuju järgi parandada.

4. klassi õppesisu

Mina ja teised. Suhtlemine pereliikmete ja kaaslastega; viisakusväljendid.

Kodu ja lähiümbrus. Elu linnas ja maal; avalikud kohad; lemmikloomad.

Kodukoht Eesti. Eesti loodus, kunst, lastekirjandus, riigi- ja rahvussümboolika, tähtpäevad.

Riigid ja nende kultuur. Eesti naabrid, nende pealinnad; huvipakkuvad paigad; eakohased aktuaalsed ühiskondlikud teemad.

Igapäevaelu, õppimine ja töö. Avalikud asutused; turvaline liiklemine; õppeained ja ülesanded; päeva planeerimine; ametid ja töökohad.

Vaba aeg. Kooliväline tegevus; lugemiseelistused; puhkus ja õuemängud, sportlikud tegevused.

5. klassi õpitulemused

Õpilane:

- 1) kuulab ja mõistab eestikeelseid tavalisi tööjuhiseid;
- 2) saab aru ja oskab ise väljendada aega (päev, kuu) ja leida infot kalendrist;
- 3) kirjeldab ennast ja klassikaaslast, võrdleb omadusi; räägib õpitu piires igapäevaelust (koolist, sünnipäevast ja reisimisest, huviringidest ja trennidest, õppekäigust, raamatutest ja arvutikasutusest);
- 4) kasutab veaohlikes väljendites sobivat käänet: kirjutama (kuhu?), helistama (millega?), pahandama (kellega?);
- 5) kasutab koos tegusõnadega hakkan, õpin, lähen, tulen, sõidan, oskan, saan sobivat infinitiivi;
- 6) kasutab peamisi küsisõnu (millal, kui tihti, mis päeviti, kui kaua, kuhu, kus, kust, kuidas, mitu, kellel, kellele, kellega, millega, milline, missugune) ja oskab neile vastata;
- 7) loeb ja mõistab õppetekste, kasutades vajadusel sõnastikku;
- 8) koostab lühikesi kirjeldavaid tekste;
- 9) kirjutab teemakohaseid õpitud väljendeid grammatiliselt õigesti;
- 10) parandab eeskuju järgi hääldust.

5. klassi õppesisu

Mina ja teised. Sõbrad ja kaaslased; käitumine ja suhtlemine külas, trennis, raamatukogus jms; viisakusväljendid.

Kodu ja lähiümbrus. Elu linnas ja maal; avalikud kohad, transport ja turvaline liiklemine.

Kodukoht Eesti. Eesti huvipakkuvad paigad; riigi- ja rahvussümboolika; tähtpäevad; üldrahvalikud sündmused.

Riigid ja nende kultuur. Euroopa riigid, kultuuritavad, huvipakkuvad paigad; eakohased aktuaalsed ühiskondlikud teemad.

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Arvuti kui töövahend, digihügieen; ametid ja töökohad.

Vaba aeg. Huviringid ja trennid, spordialad; lugemiseelistused; aja veetmine perega.

6. klassi õpitulemused

Õpilane:

- 1) suhtleb eesti keelt emakeelena kõnelejatega igapäevastes suhtlusolukordades ning kasutab sobivaid õpitud keelendeid;
- 2) saab õpitud temaatika piires aru lihtsatest tekstidest;
- 3) mõistab olulist õpitud temaatika piires;
- 4) kirjutab lühikesi tekste õpitud temaatika piires;
- 5) teadvustab eesti kultuuri ja teiste maade kultuuride erinevusi ning oskab neid arvestada;
- 6) kasutab eestikeelseid teatmeallikaid (nt tõlkesõnaraamatuid, internetti) vajaliku info otsimiseks ka teistes valdkondades ja õppeainetes;
- 7) rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja -strateegiaid;
- 8) töötab õpetaja täpsustavate juhiste järgi iseseisvalt, paaris ja rühmas;
- 9) seab endale õpieesmärke ning oskab koostöös kaaslaste ja õpetajaga hinnata oma saavutusi.

Õpilane on saavutanud keeleoskuse taseme A2.2 (osaoskused kirjeldatud tabelis).

Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
Suudab jälgida enda jaoks tuttava valdkonna mõttevahetust ning eristada olulist infot. Saab aru olmesfääris kuuldu üldkeelse suhtluse sisust (nt poes, bussis, hotellis, piletilevis).	Loeb lihtsaid tavatekste (nt reklaamid, menüüd, ajakavad, ohuhoiatused) tuttavatel teemadel ja saab aru neis sisalduvast infost. Suudab mõnikord aimata sõnade tähendust konteksti toel.	Oskab rääkida oma huvidest ja tegevustest. Tuleb toime olmesfääris suhtlemisega. Oskab väljendada oma suhtumist ja eelistusi. Suudab alustada, jätkata ja lõpetada vestlust tuttavatel teemadel, kuid võib vajada abi. Kasutab õpitud põhisõnavara ja lausemalle valdavalt õigesti; spontaanses kõnes on vigu. Kõne on arusaadav, kuigi esineb hääldusvigu ja sõnade otsimist.	Oskab kirjutada lühikesi kirjeldavat laadi jutukehi oma kogemustest ja ümbritsevast. Koostab lihtsaid isiklikke kirju. Oskab kasutada ka sidesõnu aga, sest, et. Rakendab õpitud õigekirjareegleid (nt algustähe ortograafia, kirjavahemärgid).

Vajab sageli kuuldu täpsustamist.			
-----------------------------------	--	--	--

6. klassi õppesisu

Mina ja teised. Suhtlemine avalikes kohtades (ühistranspordis, poes, kinos, arsti juures) ja kaaslastega; viisakusväljendid.

Kodu ja lähiümbrus. Elu linnas ja maal; avalikud kohad; ümbruse kirjeldamine; kohustused kodus; toitumine ja hügieen; turvaline liiklemine.

Kodukoht Eesti. Eesti loodus ja ilm; riigi- ja rahvussümboolika; tähtpäevad; üldrahvalikud sündmused.

Riigid ja nende kultuur. Euroopa riigid ja huvipakkuvad paigad; eakohased aktuaalsed ühiskondlikud teemad.

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Avalikud asutused; turvaline liiklemine; soovid ja võimalused, aja planeerimine; ametid ja töökohad.

Vaba aeg. Kooliväline tegevus, huvid; lugemiseelistused; sportlikud tegevused.

2.1.5. Õpitulemused ja õppesisu III kooliastmes

I ja II kooliastmes alustatud alateemad jätkuvad ja täienevad osaoskuste arengu põhjal.

7. klassi õpitulemused

Õpilane:

- 1) saab kuuldust aru, taipab nii peamist sõnumit kui ka üksikasju, kui räägitakse igapäevaelu teemadel (nt kodu ja pere, toidud ja riietumine, argised toimetused ja tähtpäevade tähistamine, puhkus, huvialad, arvuti kasutamine, avamisajad, tähtajad) ning kõne on selge ja üldkeelne;
- 2) tuleb enamasti toime igapäevase suhtlemisega avalikus ruumis (bussis, poes, kinos, arsti juures), vajaduse korral küsib abi ja korrigeerib eeskuju järgi hääldust;
- 3) loeb ja mõistab kuni leheküljelisi selge arutluskäiguga tekste käsitletud teemadel;
- 4) leiab vajalikku infot nii siltidelt ja dialoogidest kui ka arutlevat laadi tekstist, kogub teemakohast infot mitmest allikast (tekstides esitatud detailid ja nüansid võivad jääda selgusetuks);
- 5) kirjeldab suuliselt ja kirjalikult olukordi, tegevusi ja muljeid tuttavatel teemadel (nt pere argised toimetused, kodu sisustus, riietus, sünnipäeva jm tähtpäeva ettevalmistused ja tähistamine, õppekäik, iseloom, elukutsevalik, mõni Eesti tuntud luuletaja või helilooja);
- 6) kasutab õpitud grammatilisi vorme kõnes ja kirjas valdavalt õigesti, sh põhi- ja järgarvsõnu konteksti sobivais käändeis.

7. klassi õppesisu

Mina ja teised. Inimestevahelised suhted, kokkulepped; virtuaalne suhtlemine.

Kodu ja lähiümbrus. Kodu ja kodused toimetused; käitumine avalikes kohtades (looduses, poes, arsti juures, kinos, söögikohas jm); keskkonnasäästlikkus, turvalisus; peretraditsioonid.

Eesti. Eesti geograafiline kaart; looduskaitse; tähtpäevad; üldrahvalikud sündmused.

Riigid ja nende kultuur. Euroopa riigid ja kultuurilised eripärad; eakohased aktuaalsed ühiskondlikud teemad.

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Tervislik eluviis; raha; hädaolukorrad; arstiabi; reklaam.

Vaba aeg. Vaba aja sisustamise viisid.

8. klassi õpitulemused

Õpilane:

- 1) saab kuuldust aru, taipab nii peamist sõnumit kui ka üksikasju, kui räägitakse kultuuriteemadel (mälestusmärgid, muuseumid, teater, muusika, filmid, tähtpäevad);
- 2) mõistab levinumaid kõnekäande;
- 3) loeb ja mõistab mõneleheküljelisi selge arutluskäiguga tekste tuttavatel teemadel;
- 4) leiab vajalikku infot pikemast arutlevast laadi tekstist, kogub teemakohast infot mitmest tekstist (detailid ja nüansid võivad jääda selgusetuks);
- 5) tuleb enamasti toime suhtlemisega tähtpäevadel, kontserdil, muuseumis, teatris, kinos ja kohvikus, oskab juhatada teed, vajaduse korral küsib abi;
- 6) kirjeldab suuliselt ja kirjalikult olukordi, tegevusi, mõtteid ja muljeid tuttavatel teemadel, selgitab ja põhjendab oma arvamust (sh kontsert, kino, kohvik, muuseum, teater, muusika, mälestusmärgid, tänavad, tähtpäevad);
- 7) järgib nii kõnes kui kirjas valdavalt õigekeelsust, kasutab sobivas olukorras kujundlikke väljendeid, vajadusel korrigeerib oma väljendeid ja lauseid.

8. klassi õppesisu

Mina ja teised. Võimed ja huvid; inimestevahelised suhted; virtuaalne suhtlemine.

Kodu ja lähiümbrus. Käitumine avalikes kohtades ja looduses, keskkonnasäästlikkus, liiklemine ja turvalisus, tee küsimine ja juhatamine.

Eesti. Eesti geograafiline kaart; haldusjaotus; ilm ja loodus; tähtpäevad, vaatamisväärsused (mälestusmärgid, muuseumid); rahvapärilisus.

Riigid ja nende kultuur. Maailmajaod ja riigid, näiteid kultuurilistest eripäradest; eakohased aktuaalsed ühiskondlikud teemad.

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Tervislik eluviis; edasiõppimine; meedia ja reklaam.

Vaba aeg. Ettevalmistus reisiks ja reisimise viisid; vaba aja veetmise viisid (kino, kohvik, muusika, teater, muuseum).

9. klassi õpitulemused

Õpilane:

- 1) suhtleb eesti keeles igapäevastes suhtlusolukordades nii koolis kui ka väljaspool kooli;
- 2) mõistab kõike olulist endale tuttavalt teemal;
- 3) kirjeldab kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärke ning selgitab ja põhjendab lühidalt oma seisukohti ning plaane;
- 4) oskab koostada lihtsat teksti tuttavalt teemal;
- 5) on omandanud esmased teadmised Eesti kultuuriloost, loeb eestikeelset eakohast kirjandust, vaatab filme ja telesaateid ning kuulab raadiosaateid;
- 6) töötab iseseisvalt, paaris ja rühmas;
- 7) hindab õpetaja abiga oma tugevaid ja nõrku külgi seatud eesmärkide järgi ning kohandab oma õpistrateegiaid.

Õpilane on hea õpitulemusena saavutanud keeleoskuse tasemel B1.2 (osaoskused on kirjeldatud järgnevas tabelis).

Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
Saab kuuldust aru, taipab nii peamist sõnumit kui ka üksikasju, kui räägitakse üldlevinud teemadel (nt uudistes, spordi-reportaažides, intervjuudes, ettekannetes, loengutes) ning kõne on selge ja üldkeelne.	Loeb ja mõistab mõneleheküljelisi selge arutluskäiguga tekste erinevatel teemadel (nt noortele mõeldud meediatekstit, mugandatud ilukirjandustekstit). Suudab leida vajalikku infot pikemast arutlevast laadi tekstist. Kogub teemakohast infot mitmest tekstist. Kasutab erinevaid lugemisstrateegiaid (nt üldlugemine,	Oskab edasi anda raamatu, filmi, etenduse jms sisu ning kirjeldada oma muljeid. Tuleb enamasti toime vähem tüüpilistes suhtlusolukordades. Kasutab põhisõnavara ja sagedamini esinevaid väljendeid õigesti; keerukamate lausestruktuuride kasutamisel tuleb ette vigu. Väljendab ennast üsna vabalt, vajaduse korral küsib abi. Hääldus on selge, intonatsiooni- ja rõhuvead ei häiri	Oskab koostada eri allikatest pärineva info põhjal kokkuvõtte (nt lühiülevaade sündmustest, isikutest). Oskab kirjeldada tegelikku või kujuteldavat sündmust. Oskab isiklikus kirjas vahendada kogemusi, tundeid ja sündmusi. Oskab kirjutada õpitud teemal oma arvamust väljendava lühikirjandi. Oma mõtete või

	valiklugemine). Tekstides esitatud detailid ja nüansid võivad jääda selgusetuks.	suhtlust.	arvamuste esitamisel võib olla keelelisi ebatäpsusi, mis ei takista kirjutatu mõistmist.
--	--	-----------	--

9. klassi õppesisu

Mina ja teised. Võimete arendamine, eneseteostus; inimestevahelised suhted.

Kodu ja lähiümbrus. Käitumine koduümbruses ja looduses, keskkonnasäästlik eluviis, turvalisus; peretraditsioonid.

Eesti. Eesti geograafiline kaart; haldusjaotus; riik ja tähtpäevad; keskkonnakaitse.

Riigid ja nende kultuur. Maailmajaod, maailma riigid, nende looduslik ja kultuuriline eripära, looduskaunid kohad, loodusnähtused.

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Tervislik eluviis; haridus ja edasiõppimine; ametid, raha; õpilasvahetus; huvirühmad koolis; meedia ja reklaam.

Vaba aeg. Ettevalmistus reisiks ja reisimise viisid; reisirühmad teistesse maadesse; vaba aja veetmise viisid.

2.2. Kirjandus

2.2.1. Õppeaine kirjeldus

Kirjandus on alates 5. klassist eraldi õppeaine, milles õpilane arendab oma lugejaoskusi, kujundlikku mõtlemist ja verbaalset loomevõimet. Ilukirjanduse ja rahvaluule lugemise, analüüsi ja tõlgendamise kaudu kujundab õpilane oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, arendab enda mõtte- ja tundemaailma. Kirjandusõpetus toetab õpilase isiksuse kujunemist, individuaalse ja kogukondliku identiteedi määratlemist, laiemalt aga kultuuri eripära ja mitmekülgse teadvustamist.

Lugemis- ja tekstitoimingud on kirjandusõpetuse loomulik ja vajalik alus, sest kirjandust saab õppida vaid lugedes. Eesmärgistatud lugemine, eri lugemisviiside ja -mudelite kasutamine, lugemisülesannete täitmine, oma lugemisoskuse hindamine ja lugemiskogemuse jagamine toetab õpilase kujunemist oskuslikuks lugejaks. Põhikooli kirjandusõpetuses loetakse õpilastele lähedasi ja olulisi teemasid käsitlevaid ilukirjandusteoseid, mis aitavad mõista inimestevahelisi suhteid ja arendada empaatiavõimet, kujundada õpilase lugemisharjumusi ning tugevdada tema sisemist motivatsiooni lugeda. Tehnoloogiliselt laienenud lugemisvõimaluste hulgast valib õpilane endale sobivad, tundes paberraamatu kui peamise trükise kõrval ka audio- ja e-raamatute kasutamise ning sisu omandamise spetsiifikat.

Järk-järgult kirjanduse väljendusvahendeid tundma õppides ja muid tekstist arusaamist toetavaid oskusi omandades jõuab õpilane teose kui terviku tähendusvälja mõistmiseni ja

selle väärtustamiseni. Eri liiki ilukirjandustekste, nii tervikteoseid kui ka tekstikatkendeid lugedes saab õpilane erinevaid lugemis- ja analüüsikogemusi, arendab oma interpreteerimis- ja sünteesivõimet, täiendab oma keelepädevust, sh sõnavara ja õigekeelsust, suhestab ennast aktuaalsete eluliste teemade ja probleemidega, kujundades seeläbi mina- ja maailmapilti. Tekstianalüüsi ja -tõlgendamise oskus on põhikooli kirjandusõpetuse põhieesmärk, mis on lahutamatu kirjanduse poeetika tundmisest, sealhulgas kujundlikkuse mõistmisest selle mitmetähenduslikkuses ja terviklikkuses. Ilukirjandusteose eritlemiseks peab õpilane valdama metakeelt kui tööriistakasti, mis avaks talle poeetilise teksti väljenduslikud võtted ja tähenduste paljususe.

Kirjandusteoste valiku põhikriteeriumideks on kunstiväärtus, humanistlik suunitlus ning positiivne mõju õpilastele, teoses püstitatud probleemide aktuaalsus õpilaste kõlbelisel kasvatamisel ning sallivuse kujundamisel. Samuti peetakse teoste valikul silmas õpilaste eakohaseid psühholoogilisi ja intellektuaalseid võimeid ning huvisid. Lugemisvara valikul arvestatakse eesti ja maailmakirjanduse, klassikalise ja tänapäeva kirjanduse ning eri žanre esindavate luule-, proosa- ja draamateoste põhjendatud proportsioone, nais- ja meesautorite esindatust ning kooliastmele kohaseid teemavaldkondi. Tervikteoste valikul võib õpetaja jagada soovitusi, arvestades nii õpilaste eelistusi, huvisid kui ka lugemisvõimet. Põhikoolis on kohustuslik lugeda igas klassis vähemalt neli tervikteost, kuid soovitus on lektüüriraamatute arvu võimaluse korral suurendada ja õpilasi valikutesse kaasata.

Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust (sh tüvitekste, klassikateoseid), mida käsitletakse ühiselt.

II kooliastmes kuuluvad olulise lugemisvara hulka E. Raua „Kalevipoja“ adaptatsioon, E. Bornhöhe „Tasuja“, J. Krossi „Mardileib“, F. R. Kreutzwaldi „Eesti rahva ennemuistsed jutud“ või muud eesti muinasjutu- või muistendikogumikud.

III kooliastmes kuuluvad olulise lugemisvara hulka A. Kitzbergi „Libahunt“, E. Vilde „Pisuhänd“, O. Lutsu „Kevade“, A. H. Tammsaare „Kõrboja peremees“ ja A. Kiviräha „Rehepapp“. Eesti luule esindusautorid põhikoolis on L. Koidula, Juhan Liiv, M. Under, H. Runnel ja L. Tungal.

Et toetada paikkondlikku identiteeti ja teadvustada rahvapärимuse rolli kultuuris, pööratakse kirjandusõpetuses tähelepanu regionaalsele kirjandusele ja folklooripärandile. Traditsioonilist folkloorikäsitlust tuleb tänapäevastada, et õpilane mõistaks paremini pärimuskultuuri olemust ja funktsioone, suudaks õpituga paremini suhestuda ning tajuks, et folkloor on elav ja ajas muutuv nähtus. Pärimuskultuuri tundmine õpetab õpilast väärtustama ja hoidma rahvus- ja omakultuuri.

Kirjandustundides tegeleb õpilane ka aimetekstidega, mis on seotud kirjanike ja teiste kultuurilooliselt tähenduslike isikutega (nt elulugu, intervjuu autoriga), ja meediatekstidega, mis vahendavad kirjandusteoste kohta arvustavaid seisukohti (nt raamatututvustus, arvustus, blogi). Kultuuriloolised tekstid avavad identiteeti kujundavaid asjaolusid, aitavad mõista minevikku ja olevikku, kujundavad ajaloo- ja kultuuriteadvust. Ühtlasi õpib õpilane tundma teose kirjanduslikku ja ajaloolist konteksti ning autorist lugejani kulgevat kirjandusprotsessi. Kirjandusteoste üle arutlemiseks ja nende sügavuti mõistmiseks peab õpilane tundma kirjandusteaduslikku mõistestikku ja kirjanikega seotud kultuuriloolist tausta. Eelkõige on

tähtis, et säiliks lugemishuvi ja areneksid tõlgenduoskused, kuid selleks on tarvis ka faktiteadmisi ja mõistevaramut.

Õppeprotsessis pakutakse õpilasele rohkesti omaloomingulisi, sealhulgas kirjandusteostele, teistele tekstidele ja oma elamustele tuginevaid kirjutamiskogemusi, et ergutada ja väärtustada loovust ning tuua esile oma isikupära ja anne. Eneseväljenduoskuse igakülgse arendamise huvides analüüsib õpilane tekste ja katsetab omaloomingut nii kirjalikult kui ka suuliselt. Suulised sooritusülesanded, sh jutustamine ja esitamine on olulised just jagamis- ja tagasisidekogemuse saamiseks. Loominguline eneseväljendus kirjanduse õppimisel hõlmab muu hulgas suhtlemist veebikeskkondades, info hankimist ja kriitilist hindamist, digitaalse sisu loomist, selle muutmist ja taasesitamist.

Kirjandusõpetuse kaudu suunatakse õpilast mõistma kunstiliikide vahelisi seoseid, avastama viise, kuidas kirjanduslikud süžeed, karakterid, teemad ja motiivid leiavad kasutamist ning edasiarendamist teatris, filmis, muusikas ja kujutavas kunstis. Kirjandus lõimub eeskätt keeleõpetusega, aga ka kõikide teiste õppeainetega ning toetab õppesisu ja õpitulemuste kaudu õppekava üldpädevuste kujundamist ja läbivate teemade käsitlemist. Läbivate teemade käsitlemise iseloom, sügavus ja raskuspunkt on klassiti erinev ning paljuski seotud kirjandustekstide valikuga.

2.2.2. Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

II kooliaste (5.-6. klass)	III kooliaste
Õpilane: 1) õpib tundma kirjandust ja pärimust rahvuskultuuri osana, tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga; 2) arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult; 3) leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet; 4) õpib tundma ilukirjandusteose poeetikat, iseloomustab ja võrdleb teose tegelasi, kirjeldab süžeed ja olustikku ning sõnastab peamõtte, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara; 5) loeb, analüüsib ja mõistab jõukohase	Õpilane: 1) süvendab oma arusaama kirjandusest kui kultuuri- ja kunstinähtusest, selle rollist identiteedi kujundamisel ja ühiskonna mõtestamisel, tunneb ning väärtustab rahvuskultuuri traditsioone ja pärimust; 2) arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab ja põhjendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult; 3) leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning

keerukusega eri žanris laste- ja noortekirjandust nii eesti kui ka maailmakirjandusest, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi; 6) rikastab lugedes oma mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.	õiguslikke sätteid; 4) õpib mitmekülgsemalt ja sügavamalt tundma ilukirjandusteose poeetikat, analüüsib teose süžee, tegelasi ja olustikku, märkab kompositsiooni erijooni ning arutleb käsitletud probleemide ja väärtuste üle, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara; 5) loeb, analüüsib, tõlgendab ja mõistab nii eakohast noortekirjandust kui ka eri žanrites eesti ja maailmakirjanduse klassikat, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi; 6) rikastab lugedes oma mõtlemis- ja väljendusoskust, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.
---	---

2.2.3. Õpitulemused ja õppesisu II kooliastmes

II kooliaste (5.-6. klass)

5. klassi õpitulemused

Õpilane:

- 1) loeb laste- ja noortekirjanduse teoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt kuus tervikteost;
- 2) loeb ladusalt ja mõtestatult eri žanrites luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist;
- 3) tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust;
- 4) loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi;
- 5) kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad;
- 6) väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri;
- 7) õpib tundma kultuuri eri ilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri;
- 8) eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;

- 9) nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust;
- 10) koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte;
- 11) nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtte;
- 12) iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist;
- 13) järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut;
- 14) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta;
- 15) kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste;
- 16) osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd;
- 17) esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;
- 18) mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele;
- 19) jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- 20) jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal;
- 21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

5. klassi õppesisu

Kirjandustekstide valik ja lugemine

Loeb vähemalt kuue laste- ja noortekirjanduse tervikteost nii eesti, vene kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid. Lugemine toetab õppekava läbivate teemade käsitlemist ning üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist.

Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine ning lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt.

Lugemise mõistmine. Aktiivne ja tõhus (üle)lugemine. Lugemise eesmärgistamine. Süvenenud ja ülelibisev lugemine. Lugemistehnika arendamine: häälega ja hääleta lugemine, pauside ja intonatsiooni jälgimine. Lugemiskiiruse valimine vastavalt võimetele ja tekstile. Oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine. Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine.

Raamatukogu külastamine ja selle võimalustega tutvumine. Raamatukogude infosüsteemide e-raamatukogu kasutamine. Autoriõiguse mõistmine.

Kultuuri- ja kirjandusteadmised

Eesti kirjanike muuseumidega tutvumine ja külastamine. Eesti Lastekirjanduse Keskuse tegevustega tutvumine.

Pärimuskultuur. Kooli- ja kodukandipärimus. Perekondlikud mälestusjutud. Eri põlvkondade mängud. Rahvaluule ja selle lühivormid. Kõnekäändude ja vanasõnade

tähenduse seletamine. Mõistatuste mõtestamine. Piltmõistatused. Muinasjutu tunnused ja tüüptegelased. Eri liiki muistendid.

Kirjandusteose dramatiseering. Eesti teatritega tutvumine.

Kirjandusteose ekraniseering. Kirjandusteose põhjal valminud filmi vaatamine ja nende võrdlemine. Tutvumine filmi loomise protsessiga. Tutvumine eakohaste filmižanritega.

Mõisted: ajalooline jutustus, epiteet, ilukirjandus, kõnekäänd, luule, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, näidend, proosa, pärimus, seiklusjutt, valm, vanasõna, võrdlus.

Teksti analüüs ja tõlgendamine

Teksti mitmetähenduslikkuse mõistmine. Teksti põhjal eri liiki küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine oma sõnadega või näidetega tekstist. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausetega ning märksõnadena.

Teose teema ja kesksete mõtete leidmine mingi sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema või probleemi üle, järelduste tegemine. Näidete (nt tsitaadid, detailid) leidmine teosest. Koomika leidmine teosest. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.

Tegelaste iseloomustamine ja nende käitumise põhjendamine. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise ja tegelastevaheliste suhete jälgimine. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendused. Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Sündmuste järjekord, põhjuse ja tagajärje seosed. Jutustaja kui loo edastaja.

Luuleteksti väljendusvahendite ehk poeetika tundmaõppimine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Epiteedi, metafoori ja võrdluse tundmine ning kasutamine. Luuletuse teema määramine, aja ja koha kirjeldamine, meeleolu sõnastamine. Luuletuse vorm, riim, rütm ja kõla. Luulekogu lugemine.

Seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse tunnused. Päevikuvormis ilukirjandus. Valmi tunnused.

Tekstiloomed

Oma kogemuste ja mõtete väljendamine. Kirjeldavad ja jutustavad omaloomingulised tööd eri žanrites (muistend, muinasjutt, seiklusjutt, päevik vm). Tegelase ja olustiku kirjeldamine.

Luuleteksti loomine. Loovkirjutamine loetu põhjal. Tekstiloomed paaris- ja rühmatööna. Loetu põhjal oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.

Teksti esitamine ja kuulamine

Luuletuse ja lühikese proosateksti esitamine. Rolliteksti esitamine. Esituse eesmärgistamine. Esitamiseks kohase tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. Tekstilähedane sündmustest jutustamine. Iseenda või kellegi teisega toimunud sündmusest jutustamine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.

Autoreid ja teoseid

Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust, mida käsitletakse ühiselt.

Tüvitekste: J. Kross, „Mardileib“; Friedrich Reinhold Kreutzwald, „Eesti rahva ennemuistsed jutud“ vm eesti muinasjutu- või muistendikogumikud.

Luule: L. Koidula, Juhan Liiv, Ellen Niit, Erika Soop, Jaanus Vaiksoo, Leelo Tungal, Heljo Mänd, A. Puškin, M. Lermontov, Ivan Bunin, A. Fet, Fjodor Tjutchev, A. Maikov, jt; luule lauludes; vm. Ivan Krõlovi valmid.

Proosa:

Eesti kirjandus: F. Tuglas, “Siil”; O. Luts, “Ülemiste vanake”; Eno Raud, “Roostevaba mõök”; Richard Roht, “Jutte loomadest”; Livia Ulman, “Erik Kivisüda”; vm

Vene kirjandus: M. Prišvin, “Vana seen”; K. Paustovski, “Soe leib”; P. Jeršov, muinasjutt; A. Avertšenko; L. Andrejev, “Kusaka”; vm.

Maailmakirjandus: Hans Christian Andersen, “Metsluigid”; W. Hauff, “Kääbus nina”; M. Twain „Tom Sawyeri seiklused”; Raymond Bradbury; A. Lindgren, “Röövlitütar Ronja”; vm.

Näitekirjandus: O. Luts “Kapsapea”; vm.

Pärimus: valik eesti ja teiste rahvaste muistendeid ja muinasjutte; mõistatusi, kõnekäände ja vanasõnu; valik vanakreeka müüte; E. Raud; Jakob Kõrv; vm.

6. klassi õpitulemused

Õpilane:

- 1) loeb laste- ja noortekirjanduse teoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt kaheksa tervikteost;
- 2) loeb ladusalt ja mõtestatult eri žanrites luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist;
- 3) tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust;
- 4) loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi;
- 5) kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad;
- 6) väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri;
- 7) õpib tundma kultuuri eri ilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri;
- 8) eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- 9) nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust;
- 10) koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte;
- 11) nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtte;
- 12) iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist;
- 13) järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut;
- 14) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta;
- 15) kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste;

- 16) osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd;
- 17) esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;
- 18) mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele;
- 19) jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- 20) jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal;
- 21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

6. klassi õppesisu

Kultuuri- ja kirjandusteadmised

Eesti kirjanike muuseumidega tutvumine ja külastamine. Eesti Lastekirjanduse Keskuse tegevustega tutvumine.

Pärimuskultuur. Kooli- ja kodukandipärimus. Perekondlikud mälestusjutud. Eri põlvkondade mängud. Rahvaluule ja selle lühivormid. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine. Mõistatuste mõtestamine. Piltmõistatused. Muinasjutu tunnused ja tüüptegelased. Eri liiki muistendid.

Kirjandusteose dramatiseering. Lühilavastuse loomine. Dialoogi ja tegelaskuju loomine. Eesti teatritega tutvumine.

Kirjandusteose ekraniseering. Kirjandusteose põhjal valminud filmi vaatamine ja nende võrdlemine. Tutvumine filmi loomise protsessiga. Tutvumine eakohaste filmižanritega.

Mõisted: ajalooline jutustus, epiteet, ilukirjandus, kõnekäänd, luule, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, näidend, proosa, pärimus, seiklusjutt, valm, vanasõna, võrdlus.

Teksti analüüs ja tõlgendamine

Teksti mitmetähenduslikkuse mõistmine. Teksti põhjal eri liiki küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine oma sõnadega või näidetega tekstist. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausetega ning märksõnadena.

Teose teema ja kesksete mõtete leidmine mingi sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema või probleemi üle, järelduste tegemine. Näidete (nt tsitaadid, detailid) leidmine teosest. Koomika leidmine teosest. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.

Tegelaste iseloomustamine ja nende käitumise põhjendamine. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise ja tegelastevaheliste suhete jälgimine. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendused. Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Sündmuste järjekord, põhjuse ja tagajärje seosed. Jutustaja kui loo edastaja.

Luuleteksti väljendusvahendite ehk poeetika tundmaõppimine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Epiteedi, metafoori ja võrdluse tundmine ning kasutamine. Luuletuse teema määramine, aja ja koha kirjeldamine, meeoleolu sõnastamine. Luuletuse vorm, riim, rütm ja kõla. Luulekogu lugemine.

Seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse tunnused. Päevikuvormis ilukirjandus. Valmi tunnused.

Tekstiloomed

Oma kogemuste ja mõtete väljendamine. Kirjeldavad ja jutustavad omaloomingulised tööd eri žanrites (muistend, muinasjutt, seiklusjutt, päevik vm). Tegelase ja olustiku kirjeldamine. Luuleteksti loomine. Loovkirjutamine loetu põhjal. Tekstiloomed paaris- ja rühmatööna. Loetu põhjal oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.

Teksti esitamine ja kuulamine

Luuletuse ja lühikese proosateksti esitamine. Rolliteksti esitamine. Esituse eesmärgistamine. Esitamiseks kohase tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. Tekstilähedane sündmustest jutustamine. Iseenda või kellegi teisega toimunud sündmusest jutustamine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.

Autoreid ja teoseid

Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust, mida käsitletakse ühiselt.

Tüvitexte: E. Raud, „Kalevipoeg“; F. R. Kreutzwald, „Eesti rahva ennemuistsed jutud“ vm eesti muinasjutu- või muistendikogumikud.

Luule: Juhan Liiv, E. Niit, L. Koidula, Erika Soop, Leelo Tungal, Heljo Mänd, A. Puškin, M. Lermontov, Ivan Bunin, A. Fet, Fjodor Tjutchev, V. Žukovski, K. Balmont jt; luule lauludes. Ivan Krõlovi valmid.

Proosa:

Eesti kirjandus: Harri Jõgisalu, „Rästik“; Jaan Rannap, „Agu Sihvka annab aru“; Heino Väli, „Vaidlus“; Jüri Kuuskemaa, „Vana Tallinna pärimused ja tõsilood“; A. Pervik, „Arabella, mereröövli tütar“; vm.

Vene kirjandus: Ivan Turgenev, „Bežini aas“; A. Kuprin, „Valge puudel“; Lev Tolstoi, „Lapse jõud“; Konstantin Paustovski, „Vana köök“; Vladimir Nabokov, „Malts“; „Tuhkatriinu“; A. Puškin „Dubrovski“; vm.

Maailmakirjandus: M. Twain, „Tom Sawyeri seiklused“; Rudyard Kipling, „Kass, kes kõndis omapead“; O. Henry, „Viimane leht“; M. Tven, „Prints ja kerjus“; Maurice Maeterlinck, „Sinilind“; Hans Christian Andersen, „Ööbik“; Charles Dickens, „Oliver Twist“; Antoine de Saint-Exupéry, „Väike prints“; vm.

Näitekirjandus: Jevgeni Švarts, „Alasti kuningas“; vm.

Pärimus: valik eesti ja teiste rahvaste muistendeid ja muinasjutte; mõistatusi, kõnekäände ja vanasõnu; valik vanakreeka müüte, vm.

2.2.4. Õpitulemused ja õppesisu III kooliastmes

III kooliaste (7.-9. klass)

7. klassi õpitulemused

Õpilane:

- 1) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt kümmet loetud tervikteost;
- 2) loeb ladusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid;
- 3) leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- 4) tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;
- 5) selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;
- 6) eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- 7) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- 8) teeb kokkuvõtte teose süžest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- 9) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- 10) analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- 11) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;
- 12) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;
- 13) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;
- 14) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
- 15) koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;
- 16) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;
- 17) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

7. klassi õppesisu

Kirjandustekstide valik ja lugemine

Loeb vähemalt kümmet tervikteost nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid. Lugemine toetab õppekava läbivate teemade käsitlemist ning üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist.

Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu (proosa-, luule- või draamateose) autori, temaatika, narratiivi, probleemistiku ja poeetika tutvustamine ning võrdlemine teiste teostega.

Lugemisstrateegiad ja lugemisprotsess. Ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud (üle)lugemine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Teksti eesmärgistatud

jälgimine ja eri tüüpi lugemisülesannete täitmine. Kriitiline lugemine. Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine.

Raamatukogu. Eesti Rahvusraamatukogu. E-teavikute ja e-teenuste kasutamine (nt ESTER, MIRKO, DIGAR). Digiraamatud. Autoriõigused. Plagiaat. Kirjandusteadmiste täiendamine eri allikaid ja keskkondi kasutades. Eesti Kirjandusmuuseumi digikeskkonnad.

Kultuuri- ja kirjandusteadmised

Pärimuskultuur. Tavad ja kombed pärimuskultuuris, muutuv pärimus. Looduspärimus ja linnalegendid. Eesti kirjanike muuseumid.

Rahvaluule tunnusjooni. Rahvaluuležanrid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu liigid ja tunnused. Kõnekäänud ja vanasõnad. Naljandid ja anekdoodid. Tänapäevafolkloor, selle kogumine ja kogemine. Rahvaluule andmebaasid.

Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine. Näitleja ja tema roll. Monoloog, dialoog, vaatus. Eesti teatri sünnilugu ja nüüdisteater. Eesti teatritega tutvumine.

Kirjandusteose ekraniseering. Mängu- ja dokumentaalfilmid. Filmikunsti väljendusvahendid: kaader ja plaan, valgus, värv ja heli. Stsenarium. Montaaž. Loo, tegelaste ja miljöö kujutamise võrdlus kirjandusteoses ja filmis. Kirjandusteose ja filmi kompositsioon. Kirjandusteosest filmilike episoodide leidmine.

Ilukirjanduse põhiliigid ja žanrid. Eepika, lüürika ja draamatika tunnused. Lüroepika. Eepose, romaani, jutustuse ja novelli tunnused. Lüürlise luule põhitunnused. Ballaad, sonett, haiku ja ood luules. Nüüdisluule vormid ja žanrid. Komöödia, tragöödia ja draama tunnused.

Mõisted: arvustus, ballaad, biograafia, draama, draamatika, eepika, eepos, jutustus, komöödia, kordus, lõppriim, lüürika, metafoor, muinasjutt, mõistatus, müüt, novell, ood, parallelism, romaan, siire, sonett, žanr, tragöödia, vanasõna.

Teksti analüüs ja tõlgendamine

Teksti mitmetähenduslikkuse mõistmine. Teksti põhjal eri tüüpi küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine.

Teose teemade ja probleemide sõnastamine, nende üle arutlemine. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjuse ja tagajärje seoste leidmine. Näidete ja tsitaatide leidmine teosest, valiku põhjendamine. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.

Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduslikud tüüptegelased. Tegelase analüüs: välimus, iseloom, hoiakud ja käitumine, suhted teiste tegelastega. Tegelase sisekonflikti ja tegelastevahelise põhikonflikti määramine ja analüüsimine (põhjus, tagajärg, lahendus). Eri teoste peategelaste võrdlemine.

Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Miljöö kirjeldamine. Teose loomise kontekst. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Tegelikuse ja väljamõeldise suhted kirjandusteoses. Teksti kompositsioonialemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Kirjelduse eesmärk teoses.

Ilukirjandusteksti väljendusvahendite tundmaõppimine. Kujundliku keelekasutuse mõistmine. Iseenda kujundliku väljendusoskuse ja sõnavara hindamine ning arendamine. Olulisemate kõla-, kõne- ja lausekujundite määramine ja seostamine teksti kui tervikuga. Luuleteksti väljendusvahendite ehk poeetika eritlemine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Luuletuse temaatika, aegruum, kompositsioon, riim, rütm ja kõla. Luule eri kogemisviisid. Luuletuse seostamine isikliku kogemusega. Luulekogu lugemine.

Tekstiloomed

Omaloomingulised tööd kirjeldavas ja jutustavas laadis ning eri žanrites. Tekstiloomed paaris- ja rühmatööna. Alustekstile tuginev kirjutamine. Arutleva teksti loome. Kirjandusteose, filmi või lavastuse arvustuse kirjutamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma kogemuse ja tekstinäidete varal.

Suuline väljendusoskus

Luule-, proosa- või draamateksti esitamine. Esituse eesmärgistamine ja ettevalmistamine. Esitamiseks sobiva tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.

Autoreid ja teoseid

Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust, mida käsitletakse ühiselt.

Tüvitekste: F. R. Kreutzwald, „Kalevipoeg” (katkendeid); O. Luts, „Kevade“.

Luule: A. Alliksaar, B. Alver, L. Koidula, J. Kolk, K. Lepik, Juhan Liiv, L. Ojamaa, K. J. Peterson, A. Puškin, I. Severjanin, W. Shakespeare, M. Under, J. Viiding, H. Visnapuu, T. Õnnepalu, J. Vesselov jt; valik sonette, ballaade ja oode; ühismeedia- ja räppuulet; luule lauludes.

Proosa:

Eesti kirjandus: J. Liiv, „Vari”; F. Tuglase novelle; E. Bornhöhe, „Tasuja”; E. Vilde, „Tabamata ime”; vm.

Vene kirjandus: L. Tolstoi „Lapsepõlv”; A. Grin „Scarlet Sails”.

Maailmakirjandus: D. Defoe, „Robinson Crusoe”; A. Dumas, „Kolm musketäri”, „Krahv Monte-Cristo”; E. M. Remarque, „Läänerindel muutuseta”; A. de Saint-Exupéry, „Väike prints”; M. Twain, „Prints ja kerjus”; reisi- ja elulooraamat eesti ja/või maailmakirjandusest.

Näitekirjandus: L. Koidula, „Säärane mulk”; M. Maeterlinck „Sinilind”; vm.

Pärimus: valik eesti ja teiste rahvaste (nt Siberi ja Põhja-Ameerika põlisrahvaste) muinasjutte; valik vanakreeka ja -rooma müüte; F. R. Faehlmanni müütilised kunstmuistendid; rahvalaule, mõistatusi, kõnekäände ja vanasõnu; tänapäevafolkloori vm.

8. klassi õpitulemused

Õpilane:

- 1) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt ühteist loetud tervikteost;
- 2) loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- 3) tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;
- 4) selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;
- 5) eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;

- 6) leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;
- 7) toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi;
- 8) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- 9) teeb kokkuvõtte teose süžest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- 10) analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- 11) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- 12) kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujundid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
- 13) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;
- 14) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;
- 15) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistussõudeid;
- 16) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
- 17) koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;
- 18) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;
- 19) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

8. klassi õppesisu

Kirjandustekstide valik ja lugemine

Loeb vähemalt kaksteist tervikteost nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid. Lugemine toetab õppekava läbivate teemade käsitlemist ning üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist.

Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu (proosa-, luule- või draamateose) autori, temaatika, narratiivi, probleemistiku ja poeetika tutvustamine ning võrdlemine teiste teostega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt.

Lugemisstrateegiad ja lugemisprotsess. Ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud (üle)lugemine. Eri lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Teksti eesmärgistatud jälgimine ja eri tüüpi lugemisülesannete täitmine. Kriitiline lugemine. Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine.

Raamatukogu. Eesti Rahvusraamatukogu. E-teavikute ja e-teenuste kasutamine (nt ESTER, MIRKO, DIGAR). Digiraamatud. Autoriõigused. Plagiaat. Kirjandusteadmiste täiendamine eri allikaid ja keskkondi kasutades. Eesti Kirjandusmuuseumi digikeskkonnad.

Kultuuri- ja kirjandusteadmised

Pärimuskultuur. Tavad ja kombed pärimuskultuuris, muutuv pärimus. Looduspärimus ja linnalegendid. Kohanimed folklooris. Eesti kirjanike muuseumid.

Rahvaluule tunnusjooni. Rahvaluuležanrid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu liigid ja tunnused. Kõnekäänud ja vanasõnad. Naljandid ja anekdoodid. Tänapäevafolkloor, selle kogumine ja kogemine.

Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine. Näitleja ja tema roll. Monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Draamateksti temaatika, narratiivi ja poeetika eritlemine. Eesti teatri sünnilugu ja nüüdisteater. Eesti teatritega tutvumine.

Kirjandusteose ekraniseering. Mängu- ja dokumentaalfilmid. Filmikunsti väljendusvahendid: kaader ja plaan, valgus, värv ja heli. Stsenarium. Montaaž. Loo, tegelaste ja miljöö kujutamise võrdlus kirjandusteoses ja filmis. Kirjandusteose ja filmi kompositsioon. Kirjandusteosest filmilike episoodide leidmine. Kirjandus ja fotograafia.

Ilukirjanduse põhiliigid ja žanrid. Eepika, lüürika ja dramaatika tunnused. Lüroepika. Eepose, romaani, jutustuse ja novelli tunnused. Ulme- ja krimiromaani tunnused. Reisikiri ja elulooraamat. Lüürilise luule põhitunnused. Ballaad, sonett, haiku ja ood luules. Vabavärsiline luule. Piltluule. Ühismeedia- ja räppluule. Nüüdisluule vormid ja žanrid. Komöödia, tragöödia ja draama tunnused.

Mõisted: algriim, arvustus, ballaad, biograafia, draama, dramaatika, eepos, haiku, isikustamine, jutustus, komöödia, kordus, lõppriim, lüürika, metafoor, muinasjutt, mõistatus, müüt, novell, ood, parallelism, reisikiri, romaan, žanr, tragöödia, vanasõna.

Teksti analüüs ja tõlgendamine

Teksti mitmetähenduslikkuse mõistmine. Teksti põhjal eri tüüpi küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega. Teksti kavastamine: kavapunktid väitlause ja märksõnadena. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine.

Teose teemade ja probleemide sõnastamine, nende üle arutlemine. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjuse ja tagajärje seoste leidmine. Näidete ja tsitaatide leidmine teosest, valiku põhjendamine. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.

Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduslikud tüüptegelased. Tegelase analüüs: välimus, iseloom, hoiakud ja käitumine, suhted teiste tegelastega. Tegelase sisekonflikti ja tegelastevahelise põhikonflikti määratlemine ja analüüsimine.

Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Teose loomise kontekst. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Tegelikkuse ja väljamõeldise suhted kirjandusteoses. Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Kirjelduse eesmärk teoses.

Ilukirjandusteksti väljendusvahendite tundmaõppimine. Kujundliku keelekasutuse mõistmine. Iseenda kujundliku väljendusoskuse ja sõnavara hindamine ning arendamine. Olulisemate kõla-, kõne- ja lausekujundite määratlemine ja seostamine teksti kui tervikuga. Teksti allegooria ja allteksti mõistmine.

Luuleteksti väljendusvahendite ehk poeetika eritlemine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Luuletuse temaatika, aegruum, kompositsioon, riim, rütm ja kõla. Luule eri kogemisviisid. Luuletuse seostamine isikliku kogemusega. Luulekogu lugemine.

Tekstiloom

Omaloomingulised tööd kirjeldavas ja jutustavas laadis ning eri žanrites. Tekstiloom paaris- ja rühmatööna. Alustekstile tuginev kirjutamine. Arutleva teksti loome.

Kirjandusteose, filmi või lavastuse arvustuse kirjutamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma kogemuse ja tekstinäidete varal.

Suuline väljendusoskus

Luule-, proosa- või draamateksti esitamine. Esituse eesmärgistamine ja ettevalmistamine. Esitamiseks sobiva tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.

Autoreid ja teoseid

Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust, mida käsitletakse ühiselt.

Tüvitekste: A. Kitzberg, „Libahunt“; A. Kivirähk, „Rehepapp“; F. R. Kreutzwald, „Kalevipoeg“ (katkendeid).

Luule: A. Alliksaar, L. Koidula, M. Kompus, K. Lepik, Juhan Liiv, L. Ojamaa, K. J. Peterson, A. Puškin, A. Akhmatova M. Pärtna, I. Severjanin, W. Shakespeare, J. Vesselov jt; valik sonette, ballaade ja oode; ühismeedia- ja räppuulet; luule lauludes.

Proosa:

Eesti kirjandus: K. Ehin, „Paleontoloogi päevaraamat“; K. Piiper, „Tõde või tegu“; K. Raudsepp, „Lihtsalt ära jää üksi“; L. Roomets, „Üks väike valge tuvi“.

Vene kirjandus: Bulgakov M. „Koera süda“; Gorki M. „Vana naine Izergil“; vm.

Maailmakirjandus: M. Atwood, „Orüks ja Ruik“; C. Brontë, „Jane Eyre“; G. Forman, „Kui ma jään“; J. Gaarder „Apelsinitüdruk“; W. Golding, „Kärbeste jumal“; A. Marshall, „Ma suudan hüpata üle lompide“.

Näitekirjandus: A. Kitzberg, „Kauka jumal“; U. Lennuk, „Paunvere poiste igavene kevade“; vm.

Pärimus

valik eesti ja teiste rahvaste (nt Siberi ja Põhja-Ameerika põlisrahvaste) muinasjutte; valik vanakreeka ja -rooma müüte; F. R. Faehlmanni müütilised kunstmuistendid; rahvalaule, mõistatusi, kõnekäande ja vanasõnu; tänapäevafolkloori vm.

9. klassi õpitulemused

Õpilane:

- 1) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt kahteteist loetud tervikteost;
- 2) loeb latusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi;
- 3) loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- 4) tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;
- 5) selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;
- 6) kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;

- 7) eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- 8) leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;
- 9) toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;
- 10) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- 11) teeb kokkuvõtte teose süžest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- 12) analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- 13) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- 14) kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujudid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
- 15) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;
- 16) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;
- 17) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;
- 18) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
- 19) koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;
- 20) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;
- 21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

9. klassi õppesisu

Kirjandustekstide valik ja lugemine

Loeb vähemalt kaksteist tervikteost nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid. Lugemine toetab õppekava läbivate teemade käsitlemist ning üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist.

Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu (proosa-, luule- või draamateose) autori, temaatika, narratiivi, probleemistiku ja poeetika tutvustamine ning võrdlemine teiste teostega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt.

Lugemisstrateegiad ja lugemisprotsess. Ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud (üle)lugemine. Eri lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Teksti eesmärgistatud jälgimine ja eri tüüpi lugemisülesannete täitmine. Kriitiline lugemine. Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine.

Raamatukogu. Eesti Rahvusraamatukogu. E-teavikute ja e-teenuste kasutamine (nt ESTER, MIRKO, DIGAR). Digiraamatud. Autoriõigused. Plagiaat. Kirjandusteadmiste täiendamine eri allikaid ja keskkondi kasutades. Eesti Kirjandusmuuseumi digikeskkonnad.

Kultuuri- ja kirjandusteadmised

Pärimuskultuur. Tavad ja kombed pärimuskultuuris, muutuv pärimus. Looduspärimus ja linnalegendid. Kohanimed folklooris. Eesti kirjanike muuseumid.

Rahvaluule tunnusjooni. Rahvaluuležanrid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu liigid ja tunnused. Kõnekäänud ja vanasõnad. Naljandid ja anekdoodid. Tänapäevafolkloor, selle kogumine ja kogemine. Rahvaluule andmebaasid.

Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine. Näitleja ja tema roll. Monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Draamateksti temaatika, narratiivi ja poeetika eritlemine. Eesti teatri sünnilugu ja nüüdisteater. Eesti teatritega tutvumine.

Kirjandusteose ekraniseering. Mängu- ja dokumentaalfilmid. Filmikunsti väljendusvahendid: kaader ja plaan, valgus, värv ja heli. Stsenarium. Montaaž. Loo, tegelaste ja miljöo kujutamise võrdlus kirjandusteoses ja filmis. Kirjandusteose ja filmi kompositsioon. Kirjandusteosest filmilike episoodide leidmine. Kirjandus ja visuaalsed kunstid, nt koomiks, graafiline romaan, ühismeediale. Kirjandus ja fotograafia.

Ilukirjanduse põhiliigid ja žanrid. Eepika, lüürika ja dramaatika tunnused. Lüroepika. Eepose, romaani, jutustuse ja novelli tunnused. Ulme- ja krimiromaani tunnused. Reisikiri ja elulooraamat. Lüürilise luule põhitunnused. Ballaad, sonett, haiku ja ood luules. Vabavärsiline luule. Piltluule. Ühismeedia- ja räppluule. Nüüdisluule vormid ja žanrid. Komöödia, tragöödia ja draama tunnused.

Mõisted: algriim, arvustus, ballaad, biograafia, draama, dramaatika, eepika, eepos, haiku, isikustamine, jutustus, komöödia, kordus, kõnekäänd, lõppriim, lüürika, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, müüt, novell, ood, parallelism, regivärss, reisikiri, romaan, siire, sonett, žanr, tragöödia, vabavärss, vanasõna.

Teksti analüüs ja tõlgendamine

Teksti mitmetähenduslikkuse mõistmine. Teksti põhjal eri tüüpi küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega. Teksti kavastamine: kavapunktid väitlauset ja märksõnadena. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine.

Teose teemade ja probleemide sõnastamine, nende üle arutlemine. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjuse ja tagajärje seoste leidmine. Näidete ja tsitaatide leidmine teosest, valiku põhjendamine. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.

Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduslikud tüüptegelased. Tegelase analüüs: välimus, iseloom, hoiakud ja käitumine, suhted teiste tegelastega. Tegelase sisekonflikti ja tegelastevahelise põhikonflikti määratlemine ja analüüsimine (põhjus, tagajärg, lahendus). Eri teoste peategelaste võrdlemine.

Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Miljöo kirjeldamine. Teose loomise kontekst. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Tegelikuse ja väljamõeldise suhted kirjandusteoses. Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatuse, sõlmituse, teemaarenduse, kulminatsiooni, lõplahenduse. Kirjelduse eesmärk teoses.

Ilukirjandusteksti väljendusvahendite tundmaõppimine. Kujundliku keelekasutuse mõistmine. Iseenda kujundliku väljendusoskuse ja sõnavara hindamine ning arendamine. Olulisemate kõla-, kõne- ja lausekujundite määratlemine ja seostamine teksti kui tervikuga. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine teosest. Teksti allegooria ja allteksti mõistmine.

Luuleteksti väljendusvahendite ehk poeetika eritlemine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Luuletuse temaatika, aegruum, kompositsioon, riim, rütm ja kõla. Luule eri kogemisviisid. Luuletuse seostamine isikliku kogemusega. Luulekogu lugemine.

Tekstiloomed

Omaloomingulised tööd kirjeldavas ja jutustavas laadis ning eri žanrites. Tekstiloomed paaris- ja rühmatööna. Alustekstile tuginev kirjutamine. Arutleva teksti loomine. Kirjandusteose, filmi või lavastuse arvustuse kirjutamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma kogemuse ja tekstinäidete varal.

Suuline väljendusoskus

Luule-, proosa- või draamateksti esitamine. Esituse eesmärgistamine ja ettevalmistamine. Esitamiseks sobiva tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.

Autoreid ja teoseid

Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust, mida käsitletakse ühiselt.

Tüvitekste: A. Kitzberg, „Libahunt“; A. Kivirähk, „Rehepapp“; O. Luts, „Kevade“; A. H. Tammsaare, „Kõrboja peremees“.

Luule: B. Alver, Contra, A. Ehin, K. Ehin, E. Enno, D. Kareva, L. Koidula, Juhan Liiv, L. Ojamaa, K. J. Peterson, C. Pihelgas, A. Puškin, M. Pärtna, P.-E. Rummo, H. Runnel, W. Shakespeare, G. Suits, T. Tasuja, A. Teede, L. Tungal, M. Under, J. Viiding.

Proosa

Eesti kirjandus: J. Ashilevi, „Kehade mets“; M. Laurik, „Mina olen surm“; J. Liiv, „Vari“; J. Maasik, „Enne lõppu“; vm.

Vene kirjandus: M. A. Šolohhov „Inimese saatus“, Gorki M. „Vana naine Izergil“

Maailmakirjandus: D. Almond, „Skellig“; M. Atwood, „Orüks ja Ruik“; C. Brontë, „Jane Eyre“; S. Chbosky „Müürililleks olemise iseärasused“; A. Christie romaan; W. Golding, „Kärbeste jumal“; E. M. Remarque, „Läänerindel muutuseta“; N. Shusterman, „Challengeri sügavik“.

Näitekirjandus: U. Lennuk, „Paunvere poiste igavene kevade“; vm.

Pärimus

valik eesti ja teiste rahvaste (nt Siberi ja Põhja-Ameerika põlisrahvaste) muinasjutte; valik vanakreeka ja -rooma müüte; F. R. Faehlmanni müütilised kunstmuistendid; rahvalaule, mõistatusi, kõnekäände ja vanasõnu; tänapäevafolkloori vm.

2.3. Vene keel vene õppekeelega klassis

2.3.1. Õppeaine kirjeldus

Keeleoskus võimaldab mõista ja väärtustada rahvuskultuuri. Õpilane väärtustab vene keelt kui oma emakeelt ja kogukondliku suhtluse vahendit, mis toetab teda oma identiteedi loomisel ning teadlikuks õppijaks kujunemisel.

Vene keele hea valdamine on vene õppekeelega klassis eduka õppimise eeldus kõigis õppeainetes. Ainevaldkonna õppeained toetavad eeskätt põhikooliõpilaste emakeele- ja kirjanduspädevuse ning kommunikatiivsete oskuste arengut. Põhikoolis pannakse alus õpilaste teadmiste ja oskuste, mis hõlmavad keele variante ning lubavad tulevikus toime tulla

eriliigiliste tekstide vastuvõtu ja loomisega. Neis õppeainetes omandatakse keele- ja kirjandusteadmisi ning saadakse erinevaid lugemise, kirjutamise ja suhtlemise kogemusi.

1.-4. klassis on vene keel kirjandusega lõimitud õppeaine, milles taotletakse nii keele- kui ka kirjandusõpetuse eesmärgi. Alates 5. klassist on vene keel ja kirjandus eraldi, kuid tugevasti lõimitud õppeained, mille kaudu arendatakse sihipärase lugemise, suulise keelekasutuse ja kirjutamise oskust.

I kooliastmes ja 4. klassis keskendutakse õpilaste teadmiste ja oskuste kujundamisel nii suulisele kui ka kirjalikule keelele. Kuulamine, kuuldist arusaamine ja kõnelemine on tihedalt seotud lugemis- ja kirjutamisoskuse arendamisega. Suuline keelekasutus hõlmab siin eneseväljendust tavaolukorras ning eakohase suulise teksti mõistmist ja edastamist. Tähtis on jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja ettenähtud teema põhjal. Lugemise õpetamisel arendatakse lugemistehnilist vilumust ja kujundatakse oskust loetud tekstiga jõukohaste juhiste järgi eesmärgistatult töötada. Kirjutamise õpetamisel viimistletakse kirjatehnikat, kujundatakse õigekirjaoskust õpitud keelendite piires ning arendatakse suutlikkust väljendada end loovalt ja eesmärgipäraselt. Ilukirjanduse terviktekste valib õpilane õpetaja soovitusel lugemiseks nii vene, eesti kui ka välisautoritelt, arendades oskust loetud teost tutvustada, selle põhjal jutustada ja arutleda. Tähtis on kujundada lugemisharjumust, soodustada positiivset lugemiskogemust ja pakkuda lugemisrõõmu.

II kooliastmes on eesmärk arendada õpilase lugemis- ja kirjutamisoskust, eneseväljendus- ja suhtlusoskust, selleks et edukalt sotsialiseeruda.

Suulise ja kirjaliku suhtluse juures on oluline saavutada just praktilised oskused, mis loovad õpioskuste arenguks olulise baasi. Igapäevaste ja koolikesksete suhtlustoimingute valdamine valmistab õpilast ette iseseisvaks suhtlemiseks keelekeskkonnas. Eneseväljendus, sealhulgas korrektse kirjakeele valdamine laiendab keele kasutusvaldkonda.

Teksti vastuvõtt on aluseks õpioskustele, mistõttu on siin rõhutatud just sobiva lugemisviisi valimist ja enda kui lugeja arengu suunamist. Arendada tuleb oskust leida teavet mitmesugustest veebikeskkondadest ja kasutada infoallikaid tulemuslikult, kasutades sobivaid digivahendeid ning eri strateegiaid. Oluline on eesmärgile vastavalt infot leida ja sirvida, seda hallata ja hinnata ning sellele ka viidata (autoriõigus ja litsentsid).

Tekstiloomes on rõhk kirjutamise protsessil, mitte ainult tulemusel. Tähtis on see, et õpilane järgiks kirjutamise etappe alates ettevalmistamisest kuni lõpptulemuse viimistlemiseni.

Teksti vastuvõtt ja -loome on lõimitud õigekeelsusega, see tähendab, et teksti lugemisel ja kirjutamisel juhitakse pidevalt tähelepanu keelevahenditele. Nii kujuneb õpilases esmane keeleteadlikkus. Õigekeelsusteamade õppimisel on soovitatav kasutada elulähedasi ja õpilasele tähenduslikke tekste, sealhulgas ilukirjandustekste.

III kooliastmes taotletakse, et õpilane väljendub selgelt ja õigesti, keelenormidele vastavalt erinevates suhtlusolukordades. Tõhus ja tulemuslik suhtlemine on keeleteadmisteta võimatu. Suulise ja kirjaliku suhtluse käigus kujundatakse praktilisi oskusi, mis loovad õpioskuste arenguks olulise põhja. Igapäevaste ja koolikesksete suhtlustoimingute valdamine valmistab õpilast ette iseseisvaks suhtlemiseks keelekeskkonnas. Eneseväljendus, sealhulgas korrektse kirjakeele valdamine laiendab keele individuaalset kasutusvaldkonda. Õpilane peab saama

koolist kaasa oskuse arutleda ja selgitada oma seisukohti silmast silma, telefoni, kirja ja e-kirja teel ning internetikeskkonnas.

Teksti vastuvõtt ja mõistmine on aluseks kõikidele õpioskustele, mistõttu III kooliastme lõpuks peab õpilane olema iseseisev ja kriitiline lugeja, et ta saaks edaspidi teha teadlikke ja õigeid valikuid. Tähtis on oskus kasutada teabeallikaid ning leida infot mitmesugustest keskkondadest, kasutades sobivaid digivahendeid ja eri strateegiaid. Seejuures on väga oluline arendada kriitilist mõtlemist, oskust eristada väärinfot ja manipulatsiooni tegelikkusest ning teadlikkust valida teaduspõhiseid infoallikaid.

Tekstiloomes on rõhk kirjutamise protsessil, mitte ainult tulemusel. Tähtis on see, et õpilane järgiks kirjutamise etappe alates ettevalmistamisest kuni lõpptulemuse viimistlemiseni. Õpilane peab kirjutama eesmärgistatult, teadvustades, kellele ja miks ta kirjutab, ning vastavalt sellele järgima tekstiliigile omast keelekasutust. Tekstide vastuvõttu ja kirjalikku loomet lõimitakse õigekeelsusega, see tähendab, et tekstide lugemisel ja kirjutamisel juhitakse pidevalt tähelepanu keelevahenditele, arendamaks õpilase keeleteadlikkust.

Kogu põhikooli vältel kujundatakse õiget ja sidusat kõnet ning rikastatakse õpilase sõnavara. Sammhaaval suureneb iseseisvuse osakaal õppetöös. Et õpilane osaleks aktiivselt ja vahetult õppeprotsessis, peavad keeleõppe tegevused olema mitmekülgsed ja funktsionaalsed. Keeletundides omandatakse konkreetseid keeleteadmisi ja praktilisi oskusi, analüüsitakse loetut ja kuuldut, kujundatakse keelega seotud hoiakuid ja antakse hinnanguid ning tegeldakse loovkirjutamisega. Arendatakse oskust sobivatest allikatest ja keskkondadest infot hankida, seda lugeda ja kriitiliselt hinnata, tekstitöös on oluline ka digitaalse sisu loomine, muutmine ja taasesitamine.

Õppesisu valib aineõpetaja arvestusega, et kooliastmeti kirjeldatud õpitulemused, üld- ja valdkondlikud ning ainealased pädevused oleksid saavutatavad.

2.3.2. Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
Õpilane: 1) mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust; 2) väärtustab vene keelt kui kogukondliku kultuuri kandjat ja suhtluse vahendit; 3) omandab vene keele lugemistehnika; 4) loeb eesmärgistatult eri allikatest ja keskkondadest; 5) kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste	Õpilane: 1) mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust; 2) teadvustab vene keelt kui kogukondliku kultuuri kandjat ja suhtluse vahendit; 3) väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui kirjalikult, kasutab oma keeleoskusi kõnetegevuses; 4) kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste eri	Õpilane: 1) mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust; 2) teadvustab vene keelt kui kogukondliku kultuuri kandjat ja suhtluse vahendit; 3) väljendab end selgelt, asjakohaselt ja keeleliselt korrektselt nii suuliselt kui ka kirjalikult; 4) kirjutab eesmärgistatult ja keeleliselt korrektselt eri liiki tekste eri allikate toel ning eri

käsikirjaliselt ja eri keskkondades; 6) väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult; 7) analüüsib individuaalsete võimete piires eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste; 8) tunneb eri žanris tekstide ülesehitust ning mõistab nende sisu; 9) kujundab lugemise kaudu esmased hoiakud ja tõekspidamised, väärtustab lugemist.	keskkondades; 5) omandab vene keele erinevate lugemisstrateegiate alused; 6) kuulab, loeb ja loob eri liiki tekste eesmärgistatult eri keskkondades; 7) analüüsib ja hindab eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste; 8) tunneb eri laadis ja žanris tekstide ülesehitust ning mõistab nende sisu; 9) kujundab lugemise kaudu hoiakuid ja tõekspidamisi, väärtustab lugemist; 10) arendab lugedes oma sõnavara.	keskkondades; 5) kuulab, loeb ja loob eri liiki tekste eesmärgistatult eri keskkondades; 6) analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste, arvestab intellektuaalomandiga; 7) tunneb eri laadis ja žanris tekstide ülesehitust ning mõistab nende sisu; 8) kujundab lugemise kaudu hoiakuid ja tõekspidamisi; 9) arendab lugedes oma sõnavara.
---	---	---

2.3.3. Õpitulemused ja õppesisu I kooliastmes

1. klassi õpitulemused

Õpilane:

- 1) osaleb aktiivselt ja mõtestatult õppeprotsessis;
- 2) eristab helisid, hääli ja häälikuid;
- 3) omandab lugemistehnika ja teadliku lugemisoskuse;
- 4) tunneb joonis- ja kirjatähti, kirjutab joonistähti;
- 5) jutustab kuuldust, nähtust ja loetust, vajaduse korral kasutab juhendi abi;
- 6) loeb ja eristab eri liiki tekste, avaldab selle kohta arvamust;
- 7) loeb sobivaid tervikteoseid lastekirjandusest;
- 8) jagab lugemiskogemusi;
- 9) rikastab lugemise kaudu oma sõnavara.

1. klassi õppesisu

Kuulamisoskus. Õpetaja, kaaslase ja tehnilise vahendiga esitatud teksti kuulamine, suulise juhendi järgi toimimine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine.

Suhtlemisoskus. Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) ja viisakusväljendite valik suhtlemisel. Eri teemadel vestlemine, arutamine paaris ja rühmas. Oma suhtumise väljendamine, kaaslaste arvamuse küsimine.

Graafika. Foneetika. Ortoeepia. Tähestik. Vene keele täis- ja kaashäälikute süsteem, hääliku ja tähe suhe. Tähed E, Ё, Ю, Я.

Joonistähete kirjutamine. Ühtlane kirjarida.

Lugemisoskus. Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendamisel. Sõna, lause ja teksti lugemine ning sisu mõistmine.

Leksikoloogia. Sõna kui keeleühik.

Kirjalik väljendusoskus. Töö vormistamine. Oma kirjavea parandamine. Kirjutamine näidise järgi.

Jutustamis- ja kirjeldamisoskus, suuline väljendusoskus. Jutustava ja kirjeldava teksti lugemine.

Tekstiloomine. Sõna ja lause kirjutamine. Lausete moodustamine.

Lugemiskogemus. Sobiva lugemisvara leidmine lapsevanema ja õpetajate abiga.

Sõnavara arendamine. Sõna tähendus(t)e selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine. Riimuvate sõnade leidmine.

2. klassi õpitulemused

Õpilane:

- 1) osaleb aktiivselt ja mõtestatult õppeprotsessis;
- 2) kuulab eesmärgistatult, väljendab oma mõtteid;
- 3) kasutab suhtlemisel eakohast ja sobivat kõne- ja kirjakeelt, arvestab suhtlemisel partneriga;
- 4) eristab helisid, hääli ja häälikuid;
- 5) omandab lugemistehnilise vilumuse ja teadliku lugemisoskuse;
- 6) tunneb joonis- ja kirjatähti, kasutab õigeid tähekujusid, kirjutab loetava käekirjaga;
- 7) sooritab kirja eelharjutusi, arvestab etteantud juhendi ja juhendamisega;
- 8) kirjutab mõtestatud lihtsaid lauseid, jutustavaid tekste;
- 9) kirjutab õpitud keelendite ja keelereeglite piires õigesti ning loetava käekirjaga, vormistab kirjaliku töö korrektselt;
- 10) jutustab kuuldust, nähtust ja loetust, vajaduse korral kasutab juhendi abi;
- 11) loeb ja eristab eri liiki tekste, avaldab selle kohta arvamust;
- 12) sõnastab teksti kohta küsimusi ja vastab küsimustele;
- 13) loeb sobivaid tervikteoseid lastekirjandusest;
- 14) kujundab lugemise kaudu oma mõtte- ja tundemaailma, jagab lugemiskogemusi;
- 15) rikastab lugemise kaudu oma sõnavara.

2. klassi õppesisu

Kuulamisoskus.

Õpetaja, kaaslase ja tehnilise vahendiga esitatud teksti kuulamine, suulise juhendi järgi toimimine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine.

Suhtlemisoskus. Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) ja viisakusväljendite valik suhtlemisel. Eri teemadel vestlemine, arutamine paaris ja rühmas. Oma suhtumise väljendamine, kaaslaste arvamuse küsimine.

Graafika. Foneetika. Ortoeepia. Tähestik. Vene keele täis- ja kaashäälikute süsteem, hääliku ja tähe suhe. Tähtede E, Ё, Ю, Я funktsioonid.

Kirja eelharjutuste sooritamine, kirjatähtede kirjutamine.

Väikeste ja suurte kirjatähtede õppimine, õiged tähekujud ning seosed, ühtlane kirjarida. **Lugemisoskus.** Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendamisel. Käsikirjalise teksti lugemine tahvlilt ja vihikust. Sõna, lause ja teksti lugemine ning sisu mõistmine.

Leksikoloogia ja fraseoloogia. Sõna kui keeleühik. Vanasõnad, kõnekäänud.

Morfeemika (sõna koostis) ja morfoloogia. Nimisõna üldiseloomustus. Nimisõnade sugu. Nimisõnade ainsus ja mitmus. Omadussõna üldiseloomustus. Omadussõna sugu, arv. Tegussõna üldiseloomustus. Eessõna üldiseloomustus.

Ortograafia ja interpunktsioon. Väike- ja suurtähe kasutamine. Täis- ja kaashäälikute õigekiri sõna juurmorfeemis. Tähtede Ъ ja Ь kasutamine. Täishäälikute õigekiri tähtede Ж, Ч, Ш, Щ ja Й järel. Eessõnade õigekiri. Interpunktsioon: kirjavahemärgid lause lõpus. Poolitamisreeglid. **Kirjalik väljendusoskus.** Töö vormistamine. Töö vormistamine paberil loetavas käekirjas. Teksti ära kiri tahvlilt ja õpikust. Oma kirjavea parandamine. Tarbeteksti (kutse, õnnitlus) kirjutamine näidise järgi.

Jutustamis- ja kirjeldamisoskus, suuline väljendusoskus. Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti lugemine. Lihtsamate sümbolite, skeemide, kaartide ja tabelite lugemine.

Tekst. Teksti sidusus. Pealkiri, lõigud. Loetava kohta küsimuste koostamine.

Tekstiloom. Lausete moodustamine, laiendamine ja sidumine tekstiks.

Lugemiskogemus. Vabalugemiseks sobivate teoste leidmine eesti, vene ja maailmakirjandusest. **Sõnavara arendamine.** Sõna tähendus(t)e selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtäheandusega sõna leidmine.

3. klassi õpitulemused

Õpilane:

- 1) osaleb aktiivselt ja mõtestatult õppeprotsessis;
- 2) kuulab eesmärgistatult ja väljendab oma mõtteid;
- 3) kasutab suhtlemisel eakohast ja sobivat kõne- ja kirjakeelt, arvestab suhtlemisel partneriga;
- 4) eristab helisid, hääli ja häälikuid;
- 5) omandab lugemistehnilise vilumuse ja teadliku lugemisoskuse;
- 6) tunneb joonis- ja kirjatahti, kasutab õigeid tähekujusid, kirjutab loetava käekirjaga;
- 7) sooritab kirja eelharjutusi, arvestab etteantud juhendi ja juhendamiseiga;
- 8) kirjutab mõtestatud lauseid, jutustavaid ja kirjeldavaid tekste;
- 9) kirjutab õpitud keelendite ja keelereeglite piires õigesti ning loetava käekirjaga, vormistab kirjaliku töö korrektselt;
- 10) vormistab lihtsama kirjaliku töö arvutis, järgib õpitud keelereegleid;
- 11) jutustab kuuldust, nähtust ja loetust, vajaduse korral kasutab juhendi abi;
- 12) loeb ja eristab eri liiki tekste, analüüsib teksti ülesehitust, keelekasutust ja sisu, avaldab selle kohta arvamust;
- 13) sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel;
- 14) valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest, kasutab raamatukogu infosüsteemi;
- 15) kujundab lugemise kaudu nii mõtte- kui ka tundemaailma, jagab lugemiskogemusi;
- 16) rikastab lugemise kaudu oma sõnavara, kasutab sõnaraamatuid ja leiab sõnaartiklist vajalikku teavet.

3. klassi õppesisu

Kuulamisoskus. Õpetaja, kaaslase ja tehnilise vahendiga esitatud teksti kuulamine, suulise juhendi järgi toimimine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine.

Suhtlemisoskus. Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) ja viisakusväljendite valik suhtlemisel. Eri teemadel vestlemine, arutamine paaris ja rühmas. Oma suhtumise väljendamine, kaaslase arvamuse küsimine.

Lugemisoskus. Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendamisel. Käsikirjalise teksti lugemine tahvlilt ja vihikust. Sõna, lause ja teksti lugemine ning sisu mõistmine.

Leksikoloogia ja fraseoloogia. Sõna kui keeleühik. Vanasõnad, kõnekäänud.

Morfeemika (sõna koostis) ja morfoloogia. Juur, eesliide, sufiks, muutelõpp. Sõnatüvi. Nimisõna üldiseloostus. Nimisõnade sugu. Nimisõnade ainsus ja mitmus. Nimisõnade käänamine. Omadussõna üldiseloostus. Omadussõna sugu, arv. Omadussõna kääne. Eessõna üldiseloostus.

Ortograafia ja interpunktsioon. Täis- ja kaashäälikute õigekiri sõna juurmorfeemis. HE õigekiri tegusõnadega. Eessõnade õigekiri.

Süntaks. Sõnaühendi põhisõna ja laiend. Lause põhitunnused. Lauseliigid suhtluseesmärgi järgi: väit-, käsk- ja küsilauseid.

Kirjalik väljendusoskus. Töö vormistamine. Töö vormistamine paberil loetavas käekirjas ja arvutis. Teksti ärakiri tahvlilt ja õpikust. Oma kirjavea parandamine. Tarbetekste (kutse, õnnitlus) kirjutamine näidise järgi.

Jutustamis- ja kirjeldamisoskus, suuline väljendusoskus. Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti lugemine. Sümbolite, skeemide, kaartide ja tabelite lugemine.

Tekst. Tekst. Teksti sidusus. Pealkiri, lõigud, jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus, loetava kohta küsimuste koostamine. Suuliste ja kirjalike tekstide mitmekesisus (sissejuhatus).

Tekstiloom. Sõna ja lause ladumine ning kirjutamine. Lausete moodustamine, laiendamine ja sidumine tekstiks. Jutule alguse ja lõpu kirjutamine.

Lugemiskogemus. Vabalugemiseks sobivate teoste leidmine eesti, vene ja maailmakirjandusest. Autorite, eakohaselt nende elulugude ning loominguga tutvumine trüki- ja veebitekstide kaudu.

Sõnavara arendamine. Sõna tähendus(t)e selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtähendusega sõna leidmine. Riimuvate sõnade leidmine.

2.3.4. Õpitulemused ja õppesisu II kooliastmes

4. klassis toimuvad vene keele tundide kõrval (analoogselt I kooliastmega) kirjandusliku lugemise tunnid, milles õpilased täiustavad oma lugemistehnikat ja arendavad lugejaoskusi, et asuda 5. klassis õppima kirjandust iseseisva õppeainena.

4. klassi õpitulemused

Õpilane:

- 1) järgib tänapäeva vene kirjakeele ja kõneetiketi norme;
- 2) esitab oma mõtteid teemale ja suhtlusolukorrale vastavalt suuliselt;
- 3) väljendab oma mõtteid teemale ja suhtlusolukorrale vastavalt kirjalikult;
- 4) valib juhendamise abil eesmärgile ja olukorrale vastava suhtluskanali ja -viisi;

- 5) kirjutab õigesti õpitud ortogrammidega sõnu ja kirjavahemärgistab õigesti õpitud punktogrammidega lauseid;
- 6) kirjeldab vene keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliike ning põhilisi käänd- ja pöörd sõna vorme;
- 7) leiab teavet erinevatest kirjalikest allikatest ning kasutab leitud informatsiooni enda tekstides;
- 8) väljendab loetu põhjal enda seisukohti ja väärtushoiakuid;
- 9) valib lapsevanema ja õpetajate abiga ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest;
- 10) teeb loetust kokkuvõtte ning annab lugemissoovitusi kaaslastele;
- 11) loeb mõtestatult, nimetab teksti teema ja sõnastab lühidalt peamõtte;
- 12) sõnastab teksti kohta küsimusi ja avaldab arvamust;
- 13) jutustab ja kirjutab loetust, nähtust ning kuuldust, suhtleb kaaslasega ja rühmas;
- 14) lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös;
- 15) loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutabelisi ning huvivaldkondade tekste;
- 16) tunneb teabekeskondi ning visuaalseid ja tekstilisi infoallikaid;
- 17) kavandab oma tekstide kirjutamist, täiendab ja muudab oma teksti, loeb kirjutatu üle ja teeb parandusi, vormistab korrektse töö nii käsikirjas kui ka arvutis;
- 18) esineb suuliselt, võtab sõna;
- 19) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ja -analüüsis;
- 20) kasutab õigekirja kontrollimiseks ja tähenduste leidmiseks trüki- ja digisõnastikke.

4. klassi õppesisu

Kirjakeele mõiste. Keelenormi mõiste ja variatiivsus. Kõnekultuur. Vene keele trüki- ja veebisõnastikud.

Leksikoloogia ja fraseoloogia. Sünonüümid. Antonüümid. Homonüümid. Mitmetähenduslikud sõnad. Fraseologismid.

Morfoloogia ja sõnamoodustus. Nimisõna: käänduvad nimisõnad. Omadussõna iseloomustus. Omadussõnade täis- ja lühivormid. Isikuliste asesõnade käänamine. Tegusõnade pööramine. **Süntaks.** Sõnaühendi struktuur. Lause. Lause pealiikmed ja kõrvalliikmed. Liht- ja laiendatud laused. Samaliigilised lauseliikmed. Liht- ja liitlause. Üte.

Ortograafia ja interpunktsioon. Sõna juurmorfeemi õigekiri. Sõnalõppude õigekiri eri sõnaliikidesse kuuluvates sõnades. HE kokku- ja lahkukirjutamine tegusõnadega. Samaliigiliste sõnade ja üte eraldamine kirjavahemärkidega. Interpunktsioon liitlause.

Tekst. Tekstiliigid: instruktsioon, käsikirjas kirjutatud teade, SMS-teade, e-kiri, jutustus, luuletus. Kommunikatsioon internetis. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine. Teksti teema ja peamõtte. Dialoog. Monoloog.

Sõnavara kasutamine erinevates tekstides. Teksti koostamine ja kirjutamine. Lihtsama teksti toimetamine. Omaloomingulise töö kirjutamine (jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava põhjal, fantaasiajutt).

Lugemiskogemus. Eesmärgistatud lugemine, kuulamine, kokkuvõtte tegemine. Raamatust kokkuvõtte ning raamatu kohta lugemissoovituse väljendamine.

Sõnavara ja suulise kõne arendamine. Ilukirjanduse teoste leksika aktiveerimine, sõnavara laiendamine. Oma arvamuse väljendamine.

5. klassi õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpilane:

- 1) järgib tänapäeva vene kirjakeele ja kõneetiketi norme;
- 2) esitab ja väljendab oma mõtteid loogiliselt ja sidusalt, teemale ja suhtlusolukorrale vastavalt suuliselt ja kirjalikult;
- 3) lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös;
- 4) valib juhendamise abil eesmärgile ja olukorrale vastava suhtluskanali ja -viisi;
- 5) hindab kuuldud informatsiooni usaldusväärsust;
- 6) teeb loetust kokkuvõtte ning annab lugemissoovitusi kaaslastele;
- 7) jutustab ja kirjutab loetust, nähtust ning kuuldust, suhtleb kaaslasega ja rühmas.

Teksti vastuvõtt

Õpilane:

- 1) valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest;
- 2) loeb mõtestatult, nimetab teksti teema ja sõnastab lühidalt peamõtte;
- 3) loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste;
- 4) sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, avaldab arvamust;
- 5) valib lugemise eesmärgile sobiva lugemisviisi;
- 6) tunneb teabekeskondi ning visuaalseid ja tekstilisi infoallikaid, leiab neist vajaliku teabe;
- 7) annab tekstile või seisukohale tagasisidet, väljendab loetu põhjal enda seisukohti ja väärtushoiakuid.

Tekstiloom

Õpilane:

- 1) leiab teavet erinevatest kirjalikest allikatest ning kasutab leitud (usaldusväärset) informatsiooni enda tekstides;
- 2) esineb suuliselt, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande;
- 3) kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt eri liiki eakohaseid tekste;
- 4) kavandab oma tekstide kirjutamist, täiendab ja muudab oma teksti, loeb kirjutatu üle ja teeb parandusi, vormistab korrektse töö nii käsikirjas kui ka arvutis;

Keeleteadlikkus

Õpilane:

- 1) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ja -analüüsis;
- 2) eristab keelevariante, toob näiteid nende kasutusest;
- 3) kasutab õigekirja kontrollimiseks ja tähenduste leidmiseks trüki- ja digisõnastikke, leiab sõnaartiklist vajaliku teabe.

5. klassi õppesisu

Kirjakeele mõiste. Keelenormi mõiste ja variatiivsus. Kõnekultuur. Vene keele trüki- ja veebisõnastikud.

Foneetika. Graafika. Ortoeepia. Häälikumuutused kõnes. Vene keele hääldus.

Morfoloogia ja sõnamoodustus.

Nimisõna: ebareeglipäraselt käänduvad ning käändumatud nimisõnad.

Omadussõna: kvalitatiivsed, relatiivsed ning possessiivsed omadussõnad. Omadussõnade võrdlusastmed. Asesõnade käänamine ja liigitus.

Tegusõna: perfektiiivsed ja imperfektiivsed tegusõnad. Tegusõna kõneviisid.

Ortograafia ja interpunktsioon. Täis- ja kaashäälikute õigekiri sõna lihttüves ja eesliidetes. Sufiksrite õigekiri eri sõnaliikidesse kuuluvates sõnades. Sõnalõppude õigekiri eri sõnaliikidesse kuuluvates sõnades. Tähed H ja HH eri sõnaliikidesse kuuluvates sõnades. HE ja HI kokku- ja lahkukirjutamine eri sõnaliikidesse kuuluvate sõnadega.

Tekst. Tekstiliigid: instruksioon, käsikirjas kirjatud teade, SMS-teade, e-kiri, jutustus, luuletus, näidend. Kommunikatsioon internetis (jututuba, foorum) ja seal kasutatavad tekstiliigid. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine. Teksti teema, allteemad ja peamõtte. Tekstitüübid: kirjeldus, jutustus, arutus.

Sõnavara kasutamine erinevates tekstides. Teksti koostamine ja kirjutamine. Lihtsama teksti toimetamine. Omaloomingulise töö kirjutamine (jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava põhjal, fantaasiajutt).

Lugemiskogemus. Eesmärgistatud lugemine, kuulamine, kokkuvõtte tegemine. Raamatust kokkuvõtte ning raamatu kohta lugemissoovituse kirjutamine.

Sõnavara ja suulise kõne arendamine. Ilukirjanduse teoste leksika aktiveerimine, sõnavara laiendamine. Oma arvamuse väljendamine ja põhjendamine.

6. klassi õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpilane:

- 1) järgib tänapäeva vene kirjakeele ja kõneetiket norme;
- 2) esitab ja väljendab oma mõtteid vabalt, loogiliselt ja sidusalt, teemale ja suhtlusolukorrale vastavalt suuliselt ja kirjalikult;
- 3) lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös;
- 4) valib juhendamise abil eesmärgile ja olukorrale vastava suhtluskanali ja -viisi;
- 5) hindab kuuldud informatsiooni usaldusväärsust;
- 6) teeb loetust kokkuvõtte ning annab lugemissoovitusi kaaslastele;
- 7) jutustab ja kirjutab loetust, nähtust ning kuuldust, suhtleb kaaslasega ja rühmas.

Teksti vastuvõtt

Õpilane:

- 1) valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest;
- 2) loeb mõtestatult, nimetab teksti teema ja sõnastab lühidalt peamõtte;
- 3) loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste;
- 4) sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, avaldab arvamust, sõnastab järelduse;
- 5) valib lugemise eesmärgile sobiva lugemisviisi;
- 6) tunneb teabekeskkondi ning visuaalseid ja tekstilisi infoallikaid, leiab neist vajaliku teabe;
- 7) annab tekstile või seisukohale põhjendatud tagasisidet, väljendab loetu põhjal enda seisukohti ja väärtushoiakuid;

Tekstiloomine

Õpilane:

- 1) leiab ja hindab kriitiliselt teavet erinevatest kirjalikest allikatest ning kasutab leitud (usaldusväärset) informatsiooni enda tekstides;

- 2) esineb suuliselt, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande;
- 3) kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt eri liiki eakohaseid tekste;
- 4) kavandab oma tekstide kirjutamist, täiendab ja muudab oma teksti, loeb kirjutatu üle ja teeb parandusi, vormistab korrektse töö nii käsikirjas kui ka arvutis.

Keeleteadlikkus

Õpilane:

- 1) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ja -analüüsis;
- 2) eristab keelevariante, toob näiteid nende kasutusest;
- 3) kirjeldab vene keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliike ning põhilisi käänd- ja pöörd sõna vorme;
- 4) kirjutab õigesti õpitud ortogrammidega sõnu ja kirjavahemärgistab õigesti õpitud punktogrammidega lauseid;
- 5) kasutab õigekirja kontrollimiseks ja tähenduste leidmiseks trüki- ja digisõnastikke, leiab sõnaartiklist vajaliku teabe.

6. klassi õppesisu

Kirjakeele mõiste. Keelenormi mõiste ja variatiivsus. Kõnekultuur. Vene keele trüki- ja veebisõnastikud.

Leksikoloogia ja fraseoloogia. Paronüümid. Oma- ja laensõnad. Vananenud sõnad ja neologismid. Üldkasutatav leksika ja piiratud kasutusega leksika.

Morfoloogia ja sõnamoodustus. Arvsõnade iseloomustus. Määrsõnade iseloomustus. Eessõnad iseloomustus. Sidesõnad üldiseloomustus. Abisõnad iseloomustus. Hüüdsõnad.

Süntaks. Samaliigilised lauseliikmed. Liht- ja liitlause.

Ortograafia ja interpunktsioon. Täis- ja kaashäälikute õigekiri sõna lihttüves ja eesliidetes. Sufiksile õigekiri eri sõnaliikidesse kuuluvates sõnades. HE ja HИ kokku- ja lahkukirjutamine eri sõnaliikidesse kuuluvate sõnadega. Arvsõnade õigekiri. Määrsõnade õigekiri. Eessõnade õigekiri. Samaliigiliste sõnade eraldamine kirjavahemärkidega. Interpunktsioon liitlausestes. **Tekst.** Tekstiliigid: instruktsioon, SMS-teade, e-kiri, allkirjastatud dokument, jutustus, luuletus, näidend. Kommunikatsioon internetis (jututuba, foorum, blogid) ja seal kasutatavad tekstiliigid. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine. Teksti teema, allteemad ja peamõtte. Tekstitüübid: kirjeldus, jutustus, arutlus.

Sõnavara kasutamine erinevates tekstides. Teksti koostamine, kirjutamine ja toimetamine. Omaloomingulise töö kirjutamine (jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava põhjal, fantaasiajutt).

Lugemiskogemus. Eesmärgistatud lugemine, kuulamine, kokkuvõtte tegemine. Raamatust kokkuvõtte ning raamatu kohta lugemissoovituse kirjutamine.

Sõnavara ja suulise kõne arendamine. Ilukirjanduse teoste leksika aktiveerimine, sõnavara laiendamine. Oma arvamuse väljendamine ja põhjendamine.

2.3.5. Õpitulemused ja õppesisu III kooliastmes

7. klassi õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpilane:

- 1) suhtub austusega teiste keelte ja inimeste erinevustesse ning eripärasse;
- 2) arvestab suhtlemisel eesmärki ja olukorda, valdab kõnekultuuri;
- 3) nimetab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest;
- 4) arutleb eakohastel teemadel, lahendab keelealaseid probleemülesandeid;
- 5) sõnastab probleemi, väljendab oma arvamust, esitab argumente ja toob näiteid;
- 6) teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, -liigist ja autorist;
- 7) teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, liigist, eesmärgist, autorist ja suhtlusolukorrast;

Teksti vastuvõtt

Õpilane:

- 1) esitab loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid;
- 2) leiab õigekirjajuhiseid veebist ning sõna- ja käsiraamatutest, kasutab arvuti õigekirjakorrektorit;
- 3) annab suulisele või kirjalikule tekstile põhjendatud tagasisidet, väljendab loetu põhjal enda seisukohti ja väärtushoiakuid;
- 4) teeb kuuldust ja loetust kokkuvõtte nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 5) eristab ja analüüsib kuuldu ja loetu põhjal peamist informatsiooni ning olulisi seisukohti;
- 6) rikastab lugemise kaudu oma sõnavara.

Tekstiloom

Õpilane:

- 1) koostab jutustavaid, kirjeldavaid ja arutlevaid tekste ning esitab neid;
- 2) valmistub esinemiseks etappide kaupa;
- 3) esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne);
- 4) kasutab digitaalset kirjaoskust, loob tekste erinevates keskkondades, arvestab suhtlusetiketti;
- 5) vormistab korrektselt eri liiki tekste, arvestab olukorda ja adressaati, järgib keelenorme ja vormistusnõudeid;
- 6) loeb tabeleid, diagramme, skeeme ja tingtähiseid ning kasutab neid enda koostatud tekstides;

Keeleteadlikkus

Õpilane:

- 1) järgib kirjutamisel õpitud õigekirjanorme ja keelereegleid;
- 2) väärtustab vene keelt emakeelena ja ühena maailma keeltest;
- 3) iseloomustab peamisi tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi;
- 4) valdab peamisi tekstisidususvõtteid;

7. klassi õppesisu

Ortoeepia. Sõnarõhu rasked juhud. Ortoeepiasõnastikud.

Morfoloogia. Tegusõna vormid. Sihilised ja sihitud tegusõnad. Keksõna grammatilised tunnused. Keksõnaga sõnaühendid.

Süntaks. Sõnade ühendamise normid (leksikaalsed, grammatilised, stilistilised). Lihtlause laiendamine.

Ortograafia ja interpunktsioon. HE kokku- ja lahkukirjutamine keksõnade ning gerundiumiga. Lauseliikmete kirjavahemärkidega eraldamine. Vene keele trüki- ja veebisõnastikud.

Suuline ja kirjalik suhtlus. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära. Suhtluseesmärkidele sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel. Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Esinemine etteantud teemal. Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik. Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Keeleviisakus ja -väärikus. **Teabeallikad, alustekstid, tekstiloome.** Veebist ja trükistest teabe otsimine. Tekstid elektroonilises keskkonnas.

Tekst. Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe- ja meediatekstid), nende eesmärgid ning keelekasutus. Tarbetekstidest olulise info leidmine. Teabetekstide (õpikutekst) eesmärk, tunnused ning ülesehitus. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine. Teabe ning ilukirjanduse tekstide tõlgendamine, analüüsimine ja hindamine.

8. klassi õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpilane:

- 1) arvestab suhtlemisel eesmärki ja olukorda, valdab kõnekultuuri;
- 2) arutleb eakohastel teemadel, lahendab keelealaseid probleemülesandeid ning osaleb diskussioonis;
- 3) sõnastab probleemi, väljendab oma arvamust, esitab argumente ja toob näiteid;
- 4) analüüsib enda ja teiste keelevahendite valiku sobivust olukorrast lähtudes;
- 5) teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, -liigist ja autorist;

Teksti vastuvõtt

Õpilane:

- 1) annab suulisele või kirjalikule tekstile põhjendatud tagasisidet, väljendab loetu põhjal enda seisukohti ja väärtushoiakuid;
- 2) eristab ja analüüsib kuuldu ja loetu põhjal peamist informatsiooni ning olulisi seisukohti;
- 3) teeb kuuldust ja loetust kokkuvõtte nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 4) esitab loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid;

Tekstiloome

Õpilane:

- 1) järgib kirjutamisel õpitud õigekirjanorme ja keelereegleid;
- 2) kasutab digitaalset kirjaoskust, loob tekste erinevates keskkondades, arvestab suhtlusetiketti;
- 3) loeb tabeleid, diagramme, skeeme ja tingtähiseid ning kasutab neid enda koostatud tekstides;
- 4) koostab jutustavaid, kirjeldavaid ja arutlevaid tekste ning esitab neid;
- 5) kirjutab ja valmistub esinemiseks etappide kaupa;
- 6) esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne);
- 7) vormistab korrektselt eri liiki tekste, arvestab olukorda ja adressaati, järgib keelenorme ja vormistusnõudeid;
- 8) ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisidususvõtteid;

Keeleteadlikkus

Õpilane:

- 1) väärtustab vene keelt emakeelena ja ühena maailma keeltest;

- 2) suhtub austusega teiste keelte ja inimeste erinevustesse ning eripärasse;
- 3) leiab õigekirjajuhiseid veebist ning sõna- ja käsiraamatutest, kasutab arvuti õigekirjakorrektorit ja hindab kriitiliselt õigekeelsussoovitusi;
- 4) nimetab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest;
- 5) hindab kriitiliselt suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa;
- 6) seloomustab peamisi tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi;
- 7) rikastab lugemise kaudu oma sõnavara ning kasutab mitmekesiseid grammatilisi tarindeid.

8. klassi õppesisu

Vene keel ühiskonnas. Vene keel maailma teiste keelte seas.

Morfoloogia. Isikuta tegusõnad.

Süntaks. Aluse tekstifunktsioonid. Täiend, lisand, sihitis, määruse liigid. Lihtlause laiendamine (lauselühendid, sõnad ja konstruktsioonid, mis lauseliikmete hulka ei kuulu). Kiilsõnad ja kiillaused.

Ortograafia ja interpunktsioon. Lauseliikmete kirjavahemärkidega eraldamine. Vene keele trüki- ja veebisõnastikud.

Suuline ja kirjalik suhtlus. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära. Suhtluseesmärkidele sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel. Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Rühmas arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Diskussioon. Kompromissi leidmine ning kaaslaste arvamuse täiendamine. Kaaslaste tööle põhjendatud hinnangu andmine. Esinemine etteantud teemal. Ettekande ja kõne koostamine, näitlikustamine ja esitamine. Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik. Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja -väarikus.

Teabeallikad, alustekstid, tekstiloome. Veebist ja trükistest teabe otsimine ning teabeallikate ja info kriitiline hindamine. Teabe talletamine ning süstematiseerimine. Tekstid elektroonilises keskkonnas.

Tekst. Teksti liigid ja teksti stiil. Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe- ja meediatekstid), nende eesmärgid ning keelekasutus. Tarbetekstide (juhend) eesmärk, tunnused ja ülesehitus. Tarbetekstidest olulise info leidmine ning selle põhjal järelduste tegemine. Teabetekstide (õpikutekst, populaarteaduslik tekst) eesmärk, tunnused ning ülesehitus. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine.

9. klassi õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpilane:

- 1) arvestab suhtlemisel eesmärki ja olukorda, valdab kõnekultuuri;
- 2) arutleb eakohastel teemadel, lahendab keelealaseid probleemülesandeid ning osaleb diskussioonis;
- 3) analüüsib enda ja teiste keelevahendite valiku sobivust olukorrast lähtudes;
- 4) vormistab korrektselt eri liiki tekste, arvestab olukorda ja adressaati, järgib keelenorme ja vormistusnõudeid;
- 5) sõnastab probleemi, väljendab oma arvamust, esitab argumente ja toob näiteid;

- 6) hindab kriitiliselt suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa;
- 7) teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, liigist, eesmärgist, autorist ja suhtlusolukorrast;
- 8) teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, -liigist ja autorist;

Teksti vastuvõtt

Õpilane:

- 1) eristab ja analüüsib kuuldu ja loetu põhjal peamist informatsiooni ning olulisi seisukohti;
- 2) nimetab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest;
- 3) teeb kuuldust ja loetust kokkuvõtte nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 4) esitab loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid;

Tekstiloom

Õpilane:

- 1) järgib kirjutamisel õpitud õigekirjanorme ja keelereegleid;
- 2) kasutab digitaalset kirjaoskust, loob tekste erinevates keskkondades, arvestab suhtlusetiketti;
- 3) annab suulisele või kirjalikule tekstile põhjendatud tagasisidet, väljendab loetu põhjal enda seisukohti ja väärtushoiakuid;
- 4) loeb tabeleid, diagramme, skeeme ja tingtähiseid ning kasutab neid enda koostatud tekstides;
- 5) koostab jutustavaid, kirjeldavaid ja arutlevaid tekste ning esitab neid;
- 6) ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisidususvõtteid;
- 7) kirjutab ja valmistub esinemiseks etappide kaupa;
- 8) esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne);

Keeleteadlikkus

Õpilane:

- 1) väärtustab vene keelt emakeelena ja ühena maailma keeltest;
- 2) suhtub austusega teiste keelte ja inimeste erinevustesse ning eripärasse;
- 3) iseloomustab peamisi tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi;
- 4) leiab õigekirjajuhiseid veebist ning sõna- ja käsiraamatutest, kasutab arvuti õigekirjakorrektorit ja hindab kriitiliselt õigekeelsussoovitusi;
- 5) rikastab lugemise kaudu oma sõnavara ning kasutab mitmekesiseid grammatilisi tarindeid.

9. klassi õppesisu

Vene keel ühiskonnas. Keel kui arenev nähtus.

Ortoeepia. Sõnarõhu rasked juhud. Ortoeepiasõnastikud.

Morfoloogia. Sidesõnade iseloomustus.

Süntaks. Rindlaused, põimlaused, sidesõnata liitlaused. Lausete grammatilised seosed. Otsekõne. Dialoog.

Ortograafia ja interpunktsioon. Vahemärgid koondlausetes, komplitseeritud lausetes. Kirjavahemärgid liitlauses: rindlauses, põimlauses, sidesõnata lauses ning erinevate seoseliikidega liitlauses.

Suuline ja kirjalik suhtlus. Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Rühmas arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Diskussioon. Kompromissi leidmine ning kaaslase arvamuse täiendamine. Kaaslase tööle põhjendatud hinnangu andmine. Väitlus, väitluse reeglid. Argumenteerimine, veenmine. Ettekande ja kõne koostamine, näitlikustamine ja esitamine. Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja -väärikus. Anonüümsuse mõju keelekasutusele.

Teabeallikad, alustekstid, tekstiloome. Veebist ja trükistest teabe otsimine ning teabeallikate ja info kriitiline hindamine. Teabe talletamine ning süstematiseerimine. Refereerimine ja tsiteerimine. Projekt, teadaanne, iseloomustus.

Tekst. Teksti liigid ja teksti stiil. Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe- ja meediatekstid), nende eesmärgid ning keelekasutus. Tarbetekstide (juhend, elulookirjeldus, avaldus, seletuskiri) eesmärk, tunnused ja ülesehitus. Tarbetekstidest olulise info leidmine ning selle põhjal järelduste tegemine. Teabetekstide (õpikutekst, populaarteaduslik tekst) eesmärk, tunnused ning ülesehitus. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine. Teabe ning ilukirjanduse tekstide tõlgendamine, analüüsimine ja hindamine.